

Plaćamo li europske trošarine?

Kuliš, Danijela

Authored book / Autorska knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2005**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:017591>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-26**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

Danijela Kuliš

PLAĆAMO LI EUROPSKE TROŠARINE

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

80
1925
2005
80 years for
social democracy

INSTITUT ZA
JAVNE
FINANCIJE

Danijela Kuliš

PLAĆAMO LI EUROPSKE TROŠARINE?

BIBLIOTEKA FISKUS

UREDNIKA

Katarina Ott

UREĐIVAČKI ODBOR

Oskar Cukrov

Marina Kesner-Škreb

Danijela Kuliš

Katarina Ott

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 336 . 226 . 331 (497 . 5 : 4 - 67 EU)

336 . 226 . 46 (497 . 5 : 4 - 67 EU)

KULIŠ, Danijela

Plaćamo li europske trošarine? /

Danijela Kuliš. - Zagreb : Institut za
javne financije : Zaklada Friedrich Ebert,
2005. - (Biblioteka Fiscus)

Bibliografija.

ISBN 953 - 6047 - 65 - 9 (Institut za javne
financije). - ISBN 953 - 7043 - 19 - 3 (Zaklada
Friedrich Ebert)

451209013

Danijela Kuliš

PLAĆAMO LI EUROPSKE TROŠARINE?

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

80 1925
2005
80 years for
social democracy

INSTITUT ZA
JAVNE
FINANCIJE

Zagreb, 2005.

Sadržaj

Predgovor	1
UVOD	
Trošarine u zemljama Europske unije	6
Trošarine u Hrvatskoj	11
Usklađenost hrvatskih propisa o trošarinama s pravnom stečevinom Europske unije	12
TROŠARINE NA DUHANSKE PROIZVODE	
Oporezivanje duhanskih proizvoda u Europskoj uniji	15
Izvešća Komisije Vijeću Europe i Europskom parlamentu o poreznoj strukturi i stopama trošarina na cigarete i ostale duhanske proizvode	21
Oporezivanje duhanskih proizvoda u Hrvatskoj	25
Prihodi od trošarina na duhanske proizvode	27
Zaključak	28
TROŠARINE NA ALKOHOL I ALKOHOLNA PIĆA	
Oporezivanje alkohola i alkoholnih pića u Europskoj uniji	31
Oporezivanje alkohola i piva u Hrvatskoj	35
Trošarine na alkohol	35
Trošarine na pivo	37
Prihodi od trošarina na alkohol i pivo	38
Zaključak	39

TROŠARINE NA ENERGENTE I ELEKTRIČNU ENERGIJU

Oporezivanje energenata i električne energije u Europskoj uniji	43
Primjena različitih stopa	47
Izuzeto od oporezivanja	47
Prijelazno razdoblje	49
Oporezivanje naftnih derivata u Hrvatskoj	50
Prihodi od trošarina na naftne derivate	53
Zaključak	54
LITERATURA	56
TABLICE	
Trošarine na duhanske proizvode	57
Trošarine na alkohol i pivo	63
Trošarine na energente	70
Prihodi od trošarina	79
Prihodi od trošarina u Europskoj uniji	84
Bilješka o autorici	85

Predgovor

Posebno je zadovoljstvo napisati predgovor dugogodišnjoj bliskoj prijateljici i suradnici. S Danijelom Kuliš družim se još od studentskih dana i u to doba ni slutile nismo da ćemo se jednom baviti baš javnim financijama. A to je upravo područje u kojemu obje već godinama radimo. Ova knjiga – nevelikog obujma, ali kondenziranog sadržaja – logičan je nastavak djelovanja Danijele Kuliš u Institutu za javne financije. Nakon brojnih radova o poreznom sustavu, pojedinačnim porezima, troškovima oporezivanja, usklađivanju hrvatskoga poreznog sustava sa zahtjevima EU te, konačno, poreznog vodiča za građane slijedi knjiga potaknuta jednostavnim pitanjem – plaćamo li mi u Hrvatskoj već sada europske trošarine? Nadam se da će knjiga odgovoriti ne samo na to, već i na brojna druga s trošarinama povezana pitanja.

Čitatelji će iz ove knjige saznati da su posebni porezi, akcije ili trošarine jedan od najstarijih poreznih oblika. Njima se najčešće oporezuju alkohol, energenti i duhan, a od države do države postoje trošarine i na čitav niz drugih proizvoda. Uvođe se prije svega zbog fiskalnih, socijalnih, zdravstvenih i ekoloških razloga. Prednost trošarina pred drugim porezima jest jednostavnost ubiranja, mali broj poreznih obveznika i izdašnost prihoda.

Europska unija pokušava uskladiti porezne sustave svojih članica, pa tako i oporezivanje trošarinama. Propisi kojima se uređuju trošarine uglavnom su usvojeni tijekom 1992. godi-

ne. Ipak, usprkos svim pokušajima, još uvijek postoje znatne razlike u poreznim stopama i strukturama, pa će se na tom području u budućnosti, a posebice nakon primanja novih članica, trebati uložiti znatne napore da se te razlike svedu na što manju mjeru. Naravno, pitanje je i do koje će razine Unija uopće težiti harmonizaciji poreznih sustava članica, te volje samih članica da pristanu na harmonizaciju. Kako trošarine nisu samo fiskalno pitanje, djelovanje EU sve se više usmjera-va na zajedničke ekološke, zdravstvene, poljoprivredne i prometne politike.

Hrvatski sustav trošarina djelomično je usklađen s pravnom stečevinom EU. Trošarine, za koje je zajednički uređeno oporezivanje na razini Unije, postoje i u hrvatskom poreznom sustavu, pri čemu bi hrvatsko zakonodavstvo po načinu uređenja propisa bilo bliže europskome ako bi se glavne trošarine uredile jednim propisom. Znatne će prilagodbe biti potrebne u poreznoj osnovici, strukturi i definicijama većine ujednačenih roba koje u Uniji podliježu trošarinama. Međutim, neusklađenost stopa još je uvijek ozbiljan problem i u samoj Uniji, a primanjem novih članica razlike u stopama još su se i povećale. Omogućivanje određenih izuzeća ili odstupanja za pojedine zemlje te korištenje prijelaznih razdoblja u kojima se stope trebaju približiti minimalno određenima zasigurno će biti omogućeno i Hrvatskoj. Budući da prihodi od trošarina u Hrvatskoj već sad iznose preko 13,5 posto ukupnih prihoda konsolidirane opće države, pitanje je naravno kako bi eventualno povećanje stopa moglo utjecati na gospodarske prilike te na fiskalnu politiku u Hrvatskoj.

I u Hrvatskoj, naravno, kao i u Europskoj uniji, postoji problem porezne utaje i gubitka poreznih prihoda. Suočeni smo s ozbiljnim problemima vezanima za krijumčarenje duhanskih proizvoda, ali i alkohola. Boljom i učinkovitijom kontrolom i

radom poreznih i carinskih službi te uključivanjem u europski sustav nadgledanja prometa i roba koje se oporezuju trošarinama trebali bi se smanjiti gubici poreznih prihoda zbog nelegalnih aktivnosti. To bi za Hrvatsku svakako bio pozitivan pomak. Ova bi knjiga trebala pomoći da se taj pozitivan pomak zaista i dogodi. Namijenjena je kako poreznim obveznicima, tako i poreznim vlastima, a nadamo se da će naći put i do drugih zainteresiranih čitatelja.

Zahvaljujem Danijeli Kuliš na trudu uloženoj u istraživanje trošarina i pisanje ove knjige, a Zakladi Friedrich Ebert na spremnosti da taj projekt sufinancira.

Urednica
Katarina Ott

Uvod

Posebni porezi, akcize ili trošarine jedan su od najstarijih poreznih oblika. Sam naziv akciza (*excise tax*) potječe iz 16. stoljeća kada su u Nizozemskoj posebnim porezom koji se nazivao *excijzen* oporezivani pivo, šećer, sol i alkoholna pića, a pretpostavlja se da riječ potječe od starofrancuske riječi *assise* (sjednica, odluka, ugovor, namirenje računa ili duga, oporezivanje) (Merriam-Webster, 2002). Primjer Nizozemske ubrzo slijede Njemačka i Engleska (uključujući i engleske kolonije) te ostale europske zemlje. U 19. stoljeću trošarine su bile dio sustava općeg poreza na dobra i usluge koji se od početka 20. stoljeća transformira u opći porez na potrošnju, odnosno od 1960-ih u porez na dodanu vrijednost. Danas su u gotovo svim suvremenim poreznim sustavima uvedeni posebni porezi ili trošarine. Proizvode koji se oporezuju trošarinama možemo svrstati u tri osnovne skupine: alkoholne proizvode, energente i duhanske proizvode, a one se proširuju nizom drugih proizvoda i znatno se razlikuju od države do države. Broj uvedenih trošarina kreće se od samo nekoliko proizvoda pa sve do podugačke liste s više od dvadeset različitih proizvoda: kave, sladoleda, televizora i videoaparata, kućanskih aparata, šibica, upaljača, lososa, šećera, čaja, kozmetičkih proizvoda, električnih žarulja, insekticida, herbicida pa do igračih karata, banana, kakaoa i maslinova ulja.

Porez se obračunava u apsolutnom iznosu po jedinici mjere proizvoda (kilogramu, litri, komadu i sl.), ili u određenom

postotku prodajne cijene. Razlozi uvođenja trošarina brojni su (fiskalni, socijalni, zdravstveni, ekološki). Prednost tih poreza u odnosu prema drugima jest jednostavnost ubiranja, mali broj poreznih obveznika, a jedan su od najznačajnijih fiskalnih prihoda.

Trošarine u zemljama Europske unije

Iako se u zemljama EU trošarinama oporezuje velik broj različitih proizvoda, na razini Unije uređeno je oporezivanje alkoholnih proizvoda i piva, duhanskih proizvoda i mineralnih ulja, a od 2004. i oporezivanje energenata (prirodnog plina, koksa i električne energije).

Osnovni zadaci porezne politike EU usko su povezani s razvojem unutarnjeg tržišta, jačanjem monetarne unije i ekonomskom integracijom. Stvaranjem unutarnjeg tržišta već ranih 1990-ih određuje se pravni okvir za područje indirektnih poreza (porez na dodanu vrijednost i trošarine). Utvrđeni su osnovni smjerovi porezne politike koji trebaju poticati:

- stabilizaciju poreznih prihoda zemalja članica
- uklanjanje teškoća u funkcioniranju unutarnjeg tržišta
- zapošljavanje.

Propisi koji uređuju oporezivanje trošarinama uglavnom su usvojeni tijekom 1992. godine, vezano uz početak uspostave jedinstvenoga unutarnjeg tržišta čiji su temeljni ciljevi bili omogućivanje i podupiranje slobodnog kretanja ljudi, dobara, usluga i kapitala. Pravni temelj za uspostavu harmo-

niziranog sustava trošarina nalazi se u II. poglavlju – o po-
reznim odredbama, u članku 93. Ugovora o osnivanju Eu-
ropske unije¹.

*Smjernicom 92/12/EEZ*² od 1. siječnja 1993. godine koji je opći, temeljni dokument za harmonizaciju sustava trošari-
na uređuje se posjedovanje, kretanje i nadgledanje alkoholnih
pića, duhanskih proizvoda i mineralnih ulja, odnosno naftnih
derivata (*alcoholic beverages, manufactured tobacco, mineral
oils*) koji se oporezuju trošarinama. Zbog znatnih poteškoća u
procesu harmonizacije, te promjena u političkom i gospodar-
skom okruženju te pristupanja novih članica, Smjernica 92/12/
EEC nekoliko je puta mijenjana i dopunjavana³. Osim te opće
smjernice, za svaku grupu tih proizvoda donesene su posebne
smjernice kojima se određuje struktura trošarina (definiranje
proizvoda, osnovica za oporezivanja, porezna izuzeća, prije-
lazna razdoblja u pojedinim slučajevima) te smjernice kojima
se određuju stope što će se primjenjivati.

Opće je načelo da se proizvodi koji su proizvedeni u ze-
mlji članici ili uvezeni iz druge zemlje članice odnosno iz ze-
malja izvan EU oporezuju u zemlji potrošnje po stopama koje
se primjenjuju u toj zemlji. Zemlje članice mogu zadržati već

- 1 *Consolidated Version of the Treaty establishing the European community* (Konsolidirana verzija ugovora o utemeljenju Europske ekonomske zajednice), Službeno glasilo Europskih zajednica, *Official Journal of the European Communities* C 32-5/69, od 24. prosinca 2002.
- 2 *Council Directive 92/12/EEC* od 25. veljače 1992. Opći sporazum o proizvodima koji su podložni trošarinama, te o posjedovanju i kretanju takvih proizvoda (*General arrangements for products subject to excise duty and on the holding, movement products*).
- 3 *Council Directive 92/108/EEC* od 14. prosinca 1992.
Council Directive 94/74/EC od 22. prosinca 1994.
Council Directive 96/99/EC od 30. prosinca 1996.
Council Directive 2000/44/EC od 1. srpnja 2004.
Council Directive 2000/47/EC od 31. srpnja 2004.
Council Directive 2004/106/EC od 24. prosinca 2004.

postojeće ili uvoditi nove trošarine na neke druge proizvode za koje svaka zemlja samostalno uređuje sustav oporezivanja, ali uz uvjet da promet tih proizvoda pri prelasku granice ne iziskuje posebne carinske formalnosti. Dobrima koja se oporezuju trošarinama treba biti omogućeno slobodno kretanje (i neoporezivanje trošarinama) u prekograničnom prometu između zemalja članica. Takvo slobodno kretanje uvjetovano je postojanjem carinskih skladišta i odgovarajućih carinskih/poreznih dokumenata koji moraju pratiti te proizvode u prekograničnom prometu (unutarnja prijevozna dokumentacija, TIR⁴ ili ATA⁵ karnet). Odlukom 1152/2003/EC⁶ u administrativnom se praćenju kretanja proizvoda koji se oporezuju trošarinama papirnata dokumentacija zamjenjuje sustavom elektroničkog praćenja (EMSC)⁷. Uspostava računalnog sustava treba omogućiti pojednostavnjenje kretanja oporezivih proizvoda unutar Zajednice, a sustav treba uskladiti i, ako je tehnički moguće, spojiti s računalnim tranzitnim sustavom (NCTS)⁸ radi lakšeg obavljanja administrativnih i trgovačkih postupaka. Financiranje sustava trebaju dijeliti Zajednica i države članice unoseći udio Zajednice u opći proračun EU. Države članice i Komisija trebaju uspostaviti računalni sustav u roku šest godina od dana stupanja ove odluke na snagu, za što se odobrava iznos od 35 milijuna EUR iz

- 4 Konvencija TIR međunarodna je konvencija kojom se uređuje međunarodni cestovni prijevoz robe na temelju TIR karneta isprave o odobrenju prijevoza cestovnim vozilima, za prijevoz tereta pod carinskim obilježjem.
- 5 ATA karnet (*Admission Temporaire/Temporary Admission*) međunarodni je carinski dokument koji se koristi radi skraćivanja, ubrzavanja i olakšavanja carinskih postupaka koji se primjenjuju pri privremenom uvozu.
- 6 Odluka o računalnoj obradi kretanja i nadgledanja proizvoda podložnih trošarinama (*Decision on computerising the movement and surveillance of excisable products*) od 16. ožujka 2003.
- 7 EMSC, *Excise Monitoring and Control System*.
- 8 NCTS, *New Computerised Transit System*.

općeg proračuna EU. Države članice procijenit će i osigurati proračun te osoblje potrebno za uspostavu i vođenje računalnog sustava.

Trošarinski proizvodi oporezuju se prema načelu zemlje odredišta odnosno u zemlji kupca kada je riječ o poduzetnicima, odnosno pravnim osobama. Kada su to fizičke osobe koje kupuju proizvode za osobnu uporabu i sami ih prenose, trošarina se plaća u zemlji kupovine, odnosno primjenjuje se načelo zemlje podrijetla. Zbog razlika u stopama i radi sprječavanja krijumčarenja u putničkom prometu određena je količina duhanskih i alkoholnih proizvoda koja se može prenositi iz jedne zemlje u drugu. Dopuštena količina cigareta iznosi 800 komada, a žestoka alkoholna pića ograničena su na 10 litara. Posebna ograničenja uvedena su za kupovine tih proizvoda u novim zemljama članicama koje zbog nižih stopa trošarina od minimalno utvrđenih imaju i niže cijene tih proizvoda. Putnicima koji se vraćaju iz tih zemalja dopušteno je posjedovanje 200 cigareta, što će se primjenjivati sve dok se u novim zemljama članicama ne počnu primjenjivati stope u visini minimalno propisanih, odnosno, ovisno o zemlji najkasnije do 2009. godine.

Smjernice o harmonizaciji trošarina utvrđuju minimalne stope te mogućnosti određenih olakšica i izuzeća nužnih zbog gospodarskih razlika i prioriteta pojedinih članica što rezultira velikim razlikama u poreznim stopama i poreznim strukturama među zemljama. Znatne razlike u stopama među zemljama članicama potiču porezne prijevare, krijumčarenje te prekograničnu kupovinu jeftinijih, niže oporezivanih proizvoda u susjednim zemljama.

Procijenjeni gubitak poreznih prihoda zbog utaje poreza na alkohol i duhan u 1996. godini procjenjuje se na 4,8 milijardi EUR.

Krajem 2004. godine Uredbom 2073/2004⁹ određuje se čvršća suradnja administrativnih tijela zemalja članica kako bi se spriječile porezne prijevare na području oporezivanja trošarinama. Zadaci za provođenje te uredbe usmjereni su na izravne kontakte poreznih i carinskih službi među zemljama, brži protok i razmjenu informacija te na primjenu transparentnijih i jače obvezujućih propisa u poslovanju. U zemljama članicama osnovani su posebni uredi za suradnju na području oporezivanja trošarinama (ELO)¹⁰ koji jedanput u mjesecu putem informacijskog sustava SEED¹¹ razmjenjuju informacije o držateljima trošarinskih skladišta te o njihovom prometu.

Uz znatne razlike u poreznim stopama još uvijek postoje i razlike u poreznim strukturama (područje oporezivanja, definiranje oporezivih proizvoda i porezne osnovice, način prikupljanja poreza, porezna izuzeća i oslobođenja, rokovi plaćanja poreza). Iako je doneseno i usvojeno niz dokumenata o harmonizaciji, a radi provođenja zajedničke politike osnovano je i posebno tijelo za trošarine (*Committee on Excise Duties*), na tom će području u budućnosti, a posebice nakon primanja novih članica, trebati uložiti znatne napore da se velike razlike i u poreznim strukturama među zemljama svedu na što manju mjeru.

Kako oporezivanje trošarinama nije samo fiskalno pitanje, što je posebice vidljivo u posljednjih nekoliko godina, aktivnosti i djelovanja na razini EU sve su više usmjereni na provedbu zajedničke ekološke, zdravstvene, poljoprivredne i prometne politike. Dok su osnovne smjernice zdravstvene i ekološke po-

9 Uredba o administrativnoj suradnji na području oporezivanja trošarinama (*Regulation on administrative cooperation in the field of excise duties*) od 16. studenoga 2004.

10 ELO, *Excise Liaison Office*.

11 SEED, *System for Exchange of the Excise Data*.

litike povećanje poreznog opterećenja na tim proizvodima, na području poljoprivredne i prometne politike zagovara se fleksibilniji sustav oporezivanja koji neće utjecati na konkurentnost između proizvođača, izbor proizvoda te koji će učinkovitije rješavati probleme poreznih utaja.

Općenito, više je postignuto na usklađenju i provođenju ciljeva zajedničke ekološke, zdravstvene, poljoprivredne i prometne politike, nego li na području harmonizacije poreznih sustava zemalja Europske unije.

Trošarine u Hrvatskoj

U Hrvatskoj je od 1994. uvedeno devet trošarina (na kavu, naftne derivate, alkohol i alkoholna pića, duhanske preradevine, pivo, bazalkoholna pića, osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove, luksuzne proizvode, premije osiguranja od automobilske odgovornosti). Broj trošarina u Hrvatskoj znatno je manji od broja trošarina u većini zemalja EU, gdje se u nekima od njih oporezuje i do 20 i više različitih proizvoda (Francuska, Danska) iako svugdje nije riječ o klasičnim trošarinama nego i o nekim posebnim davanjima ili naknadama.¹² Trošarine u Hrvatskoj nakon poreza na dodanu vrijednost čine drugi po veličini prihod državnog proračuna.

Trošarine u Hrvatskoj plaćaju proizvođači i uvoznici te oni koji nabavljaju ili primaju te proizvode iz inozemstva, osim onih koji su prema carinskim propisima oslobođeni takvog plaćanja. Treba naglasiti kako je iznimka posebni *porez na*

12 OECD, *Revenue statistics 1965-2001*.

promet rabljenih automobila, koji nije trošarina nego porez na promet, a plaćaju ga kupci tih automobila.

Postupak oporezivanja od 1. siječnja 2002. provodi Carinska uprava.

Usklađenost hrvatskih propisa o trošarinama s pravnom stečevinom Europske unije

Hrvatski sustav oporezivanja trošarinama djelomično je usklađen s pravnom stečevinom EU. U mišljenju Komisije Europskih zajednica o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvom u EU COM (2004) 257,¹³ u poglavlju 10. *Oporezivanje* daju se primjedbe koje se u najvećem dijelu odnose na porez na dodanu vrijednost i trošarine. Trošarine, za koje je zajednički uređeno oporezivanje na razini Unije, postoje i u hrvatskom poreznom sustavu, pri čemu bi hrvatsko zakonodavstvo po načinu uređenja propisa bilo bliže europskom ako bi se te četiri trošarine uredile jednim propisom. Znatne će prilagodbe trebati izvršiti u poreznoj osnovici, strukturi i definicijama većine ujednačenih roba u EU koje podliježu posebnim porezima.

Pri oporezivanju *alkohola i alkoholnih pića* Hrvatska dopušta izuzeće za domaću proizvodnju za vlastite potrebe svih kategorija alkoholnih pića osim piva, što je suprotno europskom zakonodavstvu koje ne predviđa takvo izuzeće za poluproizvode i alkoholna pića. Prema trošarinskom sustavu piva

13 *Opinion on Croatia's Application for Membership of the European Union*, Bruxelles od 20. travnja 2004.

u EU, za tzv. male proizvođače piva s proizvodnjom do 200.000 hl godišnje propisana je mogućnost primjene snižene stope. U Hrvatskoj se mali pivari, vlasnici poljoprivrednog zemljišta s proizvodnjom manjom od 1500 litara u godini od vlastitoga uzgojenog ječma izuzimaju od oporezivanja. Pivo u EU oporezuje se ovisno o sadržaju sladovine ili sadržaju alkohola po hektolitru pića, pri čemu je moguća primjena snižene stope na pivo koje sadržava manje od 2,8% alkohola, dok u Hrvatskoj način oporezivanja ovisi o tome je li riječ o alkoholnom ili bezalkoholnom pivu, pri čemu je stopa poreza na bezalkoholno pivo znatno viša od minimalno propisane u Uniji.

Oporezivanje *duhanskih proizvoda* trebat će uskladiti i po definiciji proizvoda i po visinama stopa. Dok se u zakonodavstvu EU sve cigarete oporezuju istom stopom, u hrvatskim su propisima razdijeljene u više kategorija. Na duhan za žvakanje i šmrkanje u Hrvatskoj se plaća porez, dok se u EU oporezuje samo fino rezani duhan za ručnu izradu cigareta i duhan za pušenje. Posebni napori morat će se uložiti u prilagodbu visine stopa na cigarete koje su u Hrvatskoj znatno niže od minimalno propisanih u EU.

Trošarinski sustav oporezivanja *naftnih derivata* zahtijevat će najveće prilagodbe, od obuhvata oporezivih proizvoda koji će trebati proširiti i na ostale energente koji se oporezuju u EU do usklađivanja kriterija za oporezivanje pojedinih proizvoda. Mineralna ulja namijenjena grijanju oslobođena su poreza, dok se stope u Hrvatskoj ne razlikuju s obzirom na uporabu mineralnih ulja. Ukapljeni naftni plin bilo koje namjene – kao i ostala mineralna ulja – oporezuje se na znatno nižoj razini od minimalnih stopa koje predviđa pravna stečevina i ista se razina stopa primjenjuju na domaće i uvozne proizvode.

Hrvatski sustav privremene obustave plaćanja poreza morat će se uskladiti sa zahtjevima pravne stečevine. Posebice, sa-

dašnji postupak obustave plaćanja posebnih poreza nije primjenjiv za uvozne proizvode koji podliježu posebnim porezima, što će se morati uskladiti.

Može se zaključiti kako je osim usklađivanja visine stopa i definicija oporezivih proizvoda potrebno uskladiti i rad Carinske službe, koju će trebati kadrovski i stručno pripremiti za promjene i uključivanje u europski sustav i informatički povezati s odgovarajućim carinskim i poreznim službama Zajednice.

Međutim, neusklađenost stopa još je uvijek ozbiljan problem i u samoj Uniji, a primanjem novih članica razlike u stopama još su se više povećale. Omogućivanjem određenih izuzeca ili odstupanja za pojedine zemlje te korištenjem prijelaznih razdoblja u kojima se stope trebaju približiti minimalno određenima zasigurno će biti omogućeno i Hrvatskoj. Sljedeće je pitanje kako će usklađivanje, odnosno povećanje stopa utjecati na gospodarske prilike te na fiskalnu politiku u Hrvatskoj.

Postoji problem porezne utaje i gubitak poreznih prihoda u EU, kao i u Hrvatskoj. Hrvatska je suočena s ozbiljnim problemima vezanima za krijumčarenje duhanskih proizvoda, te, u nešto manjem opsegu alkohola preko svojih granica. Boljom i učinkovitijom kontrolom i radom poreznih i carinskih službi te uključivanjem u europski sustav nadgledanja prometa i roba koje se oporezuju trošarinama trebali bi se smanjiti razmjeri gubitaka poreznih prihoda zbog nelegalnih aktivnosti. To bi za Hrvatsku svakako bio pozitivan pomak u proračunskim prihodima.

Trošarine na duhanske proizvode

Oporezivanje duhanskih proizvoda u Europskoj uniji

Trošarinama na duhanske proizvode u EU oporezuju se cigarete, cigare, cigarilosi i duhan za pušenje. Oporezivanje duhanskih proizvoda uređeno na razini EU primjenjuje se od 1. siječnja 1993. Pripreme na uspostavljanju zajedničkog sustava oporezivanja za sve zemlje članice započele su još 1985. godine, kada je Komisija EU Bijelom knjigom (*White Paper*) preporučila potpuno usklađivanje posebnih poreza na proizvodni duhan (*manufactured tobacco*). Međutim, potpuna harmonizacija nije prihvaćena, pa je Vijeće donijelo dvije temeljne smjernice kojima se određuje:

- zajednička porezna struktura (definiranje oporezivih proizvoda)
- minimalne porezne stope (pri čemu svaka zemlja članica slobodno može uvoditi i više stope od minimalno određenih u svojoj zemlji ovisno o vlastitim gospodarskim okolnostima (fiskalnim, zdravstvenim, ekološkim, poljoprivrednim, proizvodnim))

- oporezivanje PDV-om proporcionalno maloprodajnoj cijeni i
- postupci pohrane i prometa oporezivih proizvoda.

*Smjernicom 92/79/EEC*¹⁴ o usklađivanju poreza na cigarete trošarina na *cigarete* obračunava se *posebnom i proporcionalnom metodom*.

Posebnom metodom, odnosno po jedinici proizvoda (*per unit*), određen je minimalni iznos trošarine od 60 EUR na 1000 komada cigareta najpopularnije kategorije u prodaji.

Proporcionalnom metodom (*ad valorem*) utvrđuje se stopa koja ne bi mogla biti manja od 5% ili veća od 55% iznosa ukupnog poreza sadržanoga u maksimalnoj maloprodajnoj cijeni.

Uzimajući u obzir oba načina obračuna, propisana je minimalna stopa *od 57%* od maloprodajne cijene najpopularnije kategorije cigareta (*MPPC – the most popular price category*), koja uključuje i ostale poreze, npr. porez na promet ili PDV, a kasnije i nazvano *pravilo 57% (the 57% rule)*. Iako je pri obračunu minimalne stope kao osnovica poslužila maloprodajna cijena najpopularnije kategorije cigareta u praktičnoj primjeni, jednako su se oporezivale i sve ostale kategorije cigareta.

Kako bi se pri *ad valorem* obračunu izbjegao inflatorni utjecaj, stopa se za svaku godinu utvrđuje 1. siječnja na temelju statističkih podataka o rastu maloprodajnih cijena.

Za Španjolsku se smjernicom određuje dvogodišnje tranzicijsko razdoblje primjene minimalne stope, a Portugalu se omogućuje primjena snižene stope na Azorima i Madeiri za cigarete malih proizvođača čija godišnja proizvodnja ne premašuje 500 tona.

14 Smjernica o usklađivanju poreza na cigarete (*Council Directive on the approximation of taxes on cigarettes*) broj 92/79/EEC od 19. listopada 1992.

*Smjernicom 92/80/EEC*¹⁵ određeno je oporezivanje ostalih duhanskih proizvoda.

Trošarine se obračunavaju na tri načina:

- prema vrijednosti (*ad valorem*), izračunano u odnosu prema maloprodajnoj cijeni
- posebnom metodom, odnosno prema količini proizvoda i
- kombinacijom te dvije metode.

Oporezivi su proizvodi:

- *cigare i cigarilosi*; 5% ukupne maloprodajne cijene koja obuhvaća sve ostale poreze ili 7 ECU na 1000 komada odnosno po kilogramu
- *fini rezani duhan* za ručnu izradu cigareta; 30% maloprodajne cijene koja obuhvaća sve ostale poreze ili 20 ECU po kilogramu
- *ostali duhan za pušenje*; 20% maloprodajne cijene koja obuhvaća sve ostale poreze ili 15 ECU po kilogramu.

Istom se smjernicom Italiji i Španjolskoj dopušta primjena snižene stope.

Svake dvije godine Vijeće Europe razmatra stope i može, ako je potrebno, predložiti izmjene postojećih stopa.

S obzirom na problem nejednakog definiranja oporezivih proizvoda, EU 1995. godine donosi *Smjernicu broj 95/59/EC*¹⁶, kojom se detaljno određuju vrste proizvodnog duhana i temeljna načela oporezivanja proizvodnog duhana. Istom se

◆ ◆ ◆

15 Smjernica o usklađivanju poreza na proizvodni duhan koji nisu cigarete (*Council Directive on the approximation of taxes on manufactured tobacco other than cigarettes*) broj 92/80/EEC od 19. listopada 1992.

16 Smjernica o porezima koji nisu porez na promet kojom se određuje potrošnja proizvodnog duhana (*Council Directive on taxes other than turnover taxes which affect the consumption of manufactured tobacco*) broj 95/59/EC od 27. studenog 1995.

smjernicom određuje postupno usklađivanje tijekom nekoliko faza kako bi se postojeće razlike među zemljama svele na što nižu razinu. Pri tome će se poštovati specifične okolnosti svake zemlje članice.

*Smjernicom broj 1999/81/EC*¹⁷ od 29. lipnja 1999. mijenjaju se i dopunjuju prethodne tri smjernice. Određuju se novi iznosi trošarina odnosno prilagođavaju inflacijskim kretanjima od 1992. te se od 1. siječnja 1999. povećavaju 18,5%, a od 1. siječnja 2001. najavljeno je povećanje od 4,5%. Nove minimalne stope iznose:

- *cigare i cigarilosi*: 5% ukupne maloprodajne cijene koja obuhvaća sve ostale poreze ili 9 EUR na 1000 komada ili po kilogramu (10 EUR od 2001)
- *fini rezani duhan* za ručnu izradu cigareta: 30% maloprodajne cijene koja obuhvaća sve ostale poreze ili 24 EUR po kilogramu (25 EUR od 2001)
- *ostali duhan za pušenje*: 20% maloprodajne cijene koja obuhvaća sve ostale poreze ili 18 EUR po kilogramu (19 EUR od 2001).

Tom smjernicom uređuju se i određena pitanja tehničke naravi, a zemljama članicama daje se veća sloboda u razrezu trošarine pri promjeni maloprodajne cijene najpopularnije kategorije cigareta. U zemljama u kojima se povećala stopa PDV-a ili maloprodajna cijena moguće je odobriti prijelazno razdoblje do povećanja trošarine kako bi se zadovoljilo pravilo 57%.

17 Smjernica o izmjenama i dopunama Smjernice 92/79/EEC, smjernice 92/80/EEC i Smjernice 95/59/EC (*Council Directive amending Directive 92/79/EEC on the approximation of taxes on cigarette, Council Directive 92/80/EEC on the approximation of taxes on manufactured tobacco other than cigarettes and Directive 95/59/EC on taxes other than turnover taxes which affect the consumption of manufactured tobacco*) broj 1999/81/EC od 29. lipnja 1999.

Umjesto dotadašnjeg sustava dvogodišnje revizije porezne strukture i stopa, uvodi se trogodišnje razdoblje.

Švedskoj i Francuskoj za područje Korzike daje se mogućnost određenog odstupanja u primjeni minimalne stope te Njemačkoj odobrava dodatno razdoblje u kojemu treba uskladiti svoju stopu oporezivanja fino rezanog duhana za pravljenje cigareta sa zakonodavstvom EU.

*Smjernicom 2002/10/EC*¹⁸ od 12. veljače 2002. koja stupa na snagu 1. lipnja 2002, izmijenjene su i dopunjene dotadašnje smjernice. Cilj izmjena i dopuna bio je što više smanjiti razlike među nacionalnim stopama te podržati opće povećanje stopa zbog zdravstvenih razloga. U toj smjernici također se razrađuju problemi sprječavanja krijumčarenja i porezne utaje uzrokovanih razlikama u poreznim stopama među zemljama članicama.

Za cigarete se uvodi minimalni fiksni iznos trošarine na 1000 komada najpopularnije kategorije cigareta s ciljem smanjenja razlike u visini poreza među zemljama članicama, i to:

- za 1000 komada 60 EUR, od 1. lipnja 2002.
- za 1000 komada 65 EUR, od 1. lipnja 2006.

Pravilo 57% i dalje se primjenjuje u kombinaciji s tom metodom. Zemlje članice koje bi trebale povisiti trošarinu kako bi se poštovalo pravilo 57% od 1. siječnja 2005. imaju mogućnost primjene oporezivanja od 60 EUR/1000 komada. Španjolska i Grčka imaju također prijelazno razdoblje, s obvezom pri-

◆ ◆ ◆

18 Smjernica o izmjenama i dopunama Smjernice 92/79/EEC, Smjernice 92/80/EEC i Smjernice 95/59/EC o strukturi i stopama trošarina na proizvodni duhan (*Council Directive amending Directive 92/79/EEC, 92/80/EEC and 95/59/EC as regards the structure and rates of excise duty applied on manufactured tobacco*) broj 20-02/10/EC od 5. siječnja 2002.

mjene minimalne stope od 60 EUR od 1. siječnja 2008. Zemlje članice koje primjenjuju stopu od 95 EUR na 1000 komada od 1. lipnja 2002, odnosno 101 EUR od 1. lipnja 2006. za najprodavaniju kategoriju cigareta neće morati primjenjivati pravilo 57% niti povećavati stopu poreza kako bi udovoljile tom pravilu.

Određuje se postupno povećanje trošarina za rezani duhan za ručnu izradu cigareta kako bi se porezno opterećenje što više približilo onome za cigarete.

Iznosi i stope jesu:

- od 1. srpnja 2002. minimalna stopa od 32% maloprodajne cijene koja obuhvaća ostale poreze ili 27 EUR po kilogramu
- od 1. srpnja 2003. minimalna stopa od 33% maloprodajne cijene koja obuhvaća ostale poreze ili 29 EUR po kilogramu
- od 1. srpnja 2004. minimalna stopa od 36% maloprodajne cijene koja obuhvaća ostale poreze ili 32 EUR po kilogramu.

Stopa poreza na ostali duhan za pušenje usklađuje se s inflacijom i od 1. srpnja 2003. minimalna stopa iznosi 20% maloprodajne cijene koja obuhvaća ostale poreze ili 20 EUR po kilogramu.

Za cigare i cigarilose određuje se stopa od 5% maloprodajne cijene koja sadržava sve poreze ili 11 EUR za 1000 komada ili po kilogramu.

Određuje se definicija cigara i cigarilosa kako bi se ograničila primjena niže stope za cigare.

Tijekom četverogodišnjeg razdoblja trebaju se proučiti učinci i rezultati primjene novih stopa.

Posljednje izmjene i dopune određene su *Smjernicom 2003/117/EC*¹⁹ od 5. prosinca 2003. kojom se Francuskoj dopušta produžetak primjene niže stope za duhanske prerađevine u Korzici od 1. siječnja 2003. do 31. prosinca 2009.

Izvješća Komisije Vijeću Europe i Europskom parlamentu o poreznoj strukturi i stopama trošarina na cigarete i ostale duhanske proizvode

Kako su smjernicama određena preispitivanja i usklađivanja (revizija) stopa svake tri godine, odnosno od 2002. svake četiri godine, Komisija je od razdoblja uvođenja zajedničkog sustava oporezivanja sastavila tri izvješća.

Prvo izvješće (COM(95) 285 od 13. rujna 1995)

U rujnu 1995. Komisija je objavila prvo izvješće koje osim duhanskih proizvoda obuhvaća i alkoholna pića i naftne proizvode.

Opći zaključak bio je da je vrlo malo postignuto na ujednačavanju stopa te da je potrebno poduzimati daljnje aktivnosti i konzultacije kako bi se smanjile postojeće razlike u stopama koje uzrokuju znatne razlike u maloprodajnim cijenama tih

19 Smjernica o izmjenama i dopunama Smjernice 92/79/EEC i Smjernice 92/80/EEC kojom se dopušta Francuskoj odgoda primjene nižih stopa trošarina na duhanske proizvode na Korzici (*Council Directive amending Directive 92/79/EEC and 92/80/EEC, in order to authorise the French Republic to prolong the application of lower rates of tobacco products for consumption in Corsica*) broj 2003/117/EC od 5. prosinca 2003.

proizvoda, što potiče krijumčarenje i njihov nelegalan promet među zemljama članicama.

Sljedeće, 1996. godine Europski parlament usvaja izvješće uz preporuku Komisiji da predloži načine rješavanja navedenih problema.

Drugo izvješće (COM (1998) 320-2 od 15. svibnja 1998)

Kao dio priprema i konzultacija svih zainteresiranih strana u sastavljanju drugog izvješća održana je u studenom 1995. konferencija o trošarinama u Lisabonu. Cilj konferencije bio je razmotriti sve aspekte oporezivanja trošarinama od 1993. te pomoći Komisiji pri kreiranju buduće politike na tom području.

Drugo izvješće Komisija objavljuje u svibnju 1998. i u njemu preporučuje samo određena tehnička poboljšanja u zakonodavstvu, uz zaključak kako porezna struktura i stope mogu ostati nepromijenjeni.

Komisija je zaključila da bi zemljama članicama trebalo dopustiti veću slobodu pri usklađivanju poreznog opterećenja trošarinama u slučaju promjena maloprodajne cijene ili poreza na dodanu vrijednost. Istodobno je zemljama članicama dopušteno uvođenje minimalnih trošarina na cigare, cigarilose i duhan za pušenje, a one bi se usklađivale s inflacijom.

Prijedlozi promjena prihvaćeni su 29. lipnja 1999. te ugrađeni u Smjernicu 1999/81/EC.

Treće izvješće (COM (2001)133-1²⁰) i prijedlozi izmjena (COM (2001)133-2) od 14. ožujka 2001. Vijeće je usvojilo 12. veljače 2002. te ga ugradilo u Smjernicu 2002/10/EC, vezanu za strukturu i stope trošarina na proizvodni duhan. Iz-

◆ ◆ ◆

20 *Report from the Commission to the Council and the European Parliament on the structure and rates of excise duty applied on cigarettes and other manufactured tobacco products*, COM (2001) 133 final, Brussels, 14. ožujka 2001.

vješćem su obuhvaćena tri ključna pitanja: utjecaj oporezivanja na funkcioniranje unutarnjeg tržišta, na realnu vrijednost trošarina te utjecaj na ciljeve Ugovora o EU.

Kako su se prethodno, drugo izvješće i prijedlozi vezani za oporezivanje trošarinom uglavnom sveli na pitanja tehničke naravi, zaključeno je kako je potrebno provesti mnogo temeljitiju analizu te obaviti konzultaciju i uspostaviti suradnju svih zainteresiranih strana (nacionalni carinski i porezni službenici, poduzetnici, proizvođači i sl.). Komisija je uputila sveobuhvatni upitnik svim zemljama članicama kako bi dale svoja mišljenja o mogućoj reviziji stopa i strukturi trošarina. U postupak rasprave uključena je i trgovačka udruga. Pri tome se trebala voditi briga i o ostalim važnim ciljevima Unije kao što su zdravstvena i poljoprivredna politika te politika zapošljavanja. Osim toga, nužno je pojačati procese poreznog usklađivanja prije pristupanja novih članica Uniji.

Iako su uočene potrebe za određenim promjenama u sustavu oporezivanja duhanskih proizvoda, zaključeno je da je prihvatljivije zadržati postojeći sustav nego uvoditi novi.

Zemljama članicama preporučuje se primjena, ovisno o nacionalnim okolnostima, obaju načina oporezivanja te veće slobode i fleksibilnosti u odabiru stopa i pri uvođenju minimalne stope.

Također je zaključeno kako je potrebno postupno izjednačavati oporezivanje ostalih duhanskih proizvoda na koje je uvedeno manje porezno opterećenje od poreza na cigarete. Postupno će trebati povećavati stopu na fino rezani duhan za ručnu izradu cigareta kako bi se porezno opterećenje približilo onome za cigarete (tabl. 1). Istodobno treba kontinuirano usklađivati oporezivanje ostalih duhanskih proizvoda s inflacijom.

Komisija je obvezna 2006. godine pripremiti *četvrto izviješće* u kojemu će osim fiskalnih učinaka posebno razmotriti usuglašenost oporezivanja s ciljevima i zadacima zdravstvene politike sadržane u Konvenciji o kontroli duhanskih proizvođača²¹ koju je nedavno donijela Svjetska zdravstvena organizacija (World Health Organisation).

Tablica 1. Trošarine na cigarete i rezani duhan (2000. godina)

	Cigarete (u %)	Rezani duhan za izradu cigarete (u %)	Omjer (u %)
Belgija	57,00	37,55	66
Grčka	57,50	59,00	103
Španjolska	57,57	37,50	65
Francuska	58,42	54,00	87
Italija	57,99	54,00	93
Luksemburg	57,01	31,50	55
Austrija	57,45	47,00	82
Portugal	65,14	30,00	46

Izvor: Komisija Europske unije (Commission of the European Communities), COM (2001) 133 final, vol. I, Bruxelles, 14. ožujka 2001. Report from the Commission to the Council and the European Parliament on the structure and rates of excise duty applied on cigarettes and other manufactured tobacco products

21 FCTC, *Framework Convention on Tobacco Control*.

Oporezivanje duhanskih proizvoda u Hrvatskoj

Trošarina na duhanske proizvode (do 1999. duhanske pre-
rađevine) uvodi se u hrvatski porezni sustav 1994. godine. U
desetogodišnjem razdoblju primjene Zakona o posebnom po-
rezu na duhanske proizvode najučestalije se promjene odnose
na povećanje stopa. Nadležnost oporezivanja od 2002. godi-
ne prelazi s Porezne uprave na Carinsku upravu. Od srpnja
1999. razvrstavanje cigareta u skupine provodi se u skladu sa
Zakonom o duhanu te na temelju rješenja Ministarstva poljo-
privrede i šumarstva. Pooštrene su odredbe o zabranjenoj pro-
daji i kupnji duhanskih proizvoda te je povećan broj poreznih
oslobođenja.

Oporezuju se cigarete te ostali duhanski proizvodi (ciga-
re, cigarilosi, duhan za lulu, duhan za pušenje, šmrkanje, žva-
kanje i drugi duhanski proizvodi). Porezni su obveznici proi-
zvođači i uvoznici duhanskih proizvoda.

Visina poreza na cigarete popularne i standardne skupi-
ne udvostručila se od uvođenja do 2004. godine, dok je po-
rez na cigare porastao 83% te na duhan 36%. Najmanji porast
trošarine u istom razdoblju zabilježen je za cigarilose i izno-
sio je 10%.

Tablica 2. Promjena visine trošarine

Objavljeno u Narodnim novinama	51/94	56/95	67/99	105/99	55/00	107/01	136/02	95/04	Indeks 2004/1994. (u %)
<i>Cigarete^a (u kn)</i>									
strane	8,50								
licencne	7,50								
strane, u slobodnim zonama	7,50								
domaće, duhan iz uvoza do 40%	4,00	5,00							
domaće, tvrdi omot	3,20	4,20							
domaće, meki omot	2,50	3,50							
skupina A (popularna)	2,50	*	3,90	4,50			5,00	5,50	220,00
skupina B (standardna)	3,20	*	4,30	4,90	5,40		5,40	6,40	200,00
skupina C (ekstra)	7,50	*	7,00	8,10	8,90		8,90	10,90	145,33
<i>Ostali duhanski proizvodi</i>									
duhan (1000 gr.)	28,00	*	35,00	38,00			38,00	38,00	135,71
uvozni duhan	56,00	56,00							
domaći duhan	28,00	28,00							
cigare (komad)	0,60	0,60	1,00	1,10			1,10	1,10	183,33
cigariłosi (paketić od 20 komada)	4,00	4,00	4,00	4,40			4,40	4,40	110,00

^a Paketić od 20 komada dužine 120 mm

* Radi usporedbe, označeni su proizvodi kategorizirani prema novom sustavu.

Napomena: Od 1999. (NN 67/99) mijenja se kategorizacija proizvoda u skladu sa Zakonom o duhanu (NN 68/99).

Prihodi od trošarina na duhanske proizvode

Prihodi od trošarina na duhanske proizvode (tabl. 4.1) u proteklom desetogodišnjem razdoblju kontinuirano rastu iako je udio u ukupno naplaćenim trošarinama u 2004. gotovo upola manji negoli u 1994. godini. Osobito je zabrinjavajući trend smanjenja tog udjela od 2000. godine. Niže ostvarenje prihoda od trošarina na duhanske proizvode od planiranoga zabilježeno je u 2003. godini, i to za 122 milijuna kuna²², premda su prikupljeni prihodi u apsolutnom iznosu bili 7,1% viši nego u 2002. godini. U prva tri mjeseca 2005. godine²³ naplaćeni su prihodi 4,3% manji nego u istom razdoblju 2004. godine. Slabija naplata prihoda od očekivane u posljednjih nekoliko godina tumači se još uvijek razvijenim crnim tržištem tih proizvoda te neučinkovitošću administrativnih mjera za njegovo suzbijanje.

Ne postoji nijedan drugi proizvod u Europi koji je tako visoko oporezovan kao cigarete. U zemljama članicama EU 2001. godine ukupni porez sadržan u maloprodajnoj cijeni iznosi oko 75%. Najveći dio odnosi se na trošarinu, a PDV u prosjeku iznosi oko 19%. Porezi na duhanske proizvode u EU najviši su u svijetu, čak i u usporedbi s američkim poreznim opterećenjem iako se u SAD-u posljednjih desetak godina vodi žestoka protuduhanska kampanja. Stoga ne čudi da je udio poreza na duhanske proizvode u 2001. godini u ukupnim trošarinama (tabl. 5) iznosio 23,4%, odnosno da je prikupljeno više od 56 mlrd. EUR prihoda. Prihodi od trošari-

22 Godišnje izvješće Ministarstva financija za 2002/2003. godinu, rujan 2004.

23 Mjesečni statistički prikaz Ministarstva financija broj 113, ožujak 2005.

na na duhanske proizvode tri su puta manji od najznačajnije trošarine na naftne derivate i dvostruko veći od trošarine na alkoholna pića. Najviše prihoda prikupi se u Ujedinjenom Kraljevstvu (59 mlrd. EUR), zatim slijede Njemačka (55 mlrd. EUR) te Francuska i Italija (oko 33 mlrd. EUR). Iako je riječ o visokim poreznim prihodima, još se uvijek veliki iznosi gube zbog crnog tržišta. Procijenjeno je da je 1996. godine izgubljeno 4,8 mlrd. EUR prihoda zbog nelegalnog tržišta alkoholnih i duhanskih proizvoda.

Zaključak

Trošarine na duhanske proizvode u Hrvatskoj su, prema vrstama proizvoda koji se oporezuju, usklađene sa sustavom EU. Iznos trošarine na cigarete izražen postotkom maloprodajne cijene za standardnu skupinu cigareta iznosi 45,7% (tabl. 3) i niži je od propisane minimalne trošarine prema *pravilu 57%* iako i unutar zemalja članica postoje zemlje koje imaju niže stope od utvrđene minimalne stope. Trošarina na duhan znatno je niža (5 EUR/kg) od propisane u EU (20-32 EUR/kg), dok je na cigarete i cigarilose viša iako je taj podatak teže uspoređivati jer većina zemalja obračunava trošarinu u postotku maloprodajne cijene. Postupak usklađivanja, odnosno približavanja minimalnim stopama u određenom razdoblju dobile su nove članice, što se očekuje i za Hrvatsku kad postane članicom EU.

Postupak oporezivanja usklađen je s postupkom u EU. Proizvodi se do isporuke nalaze u carinskim skladištima i nakon plaćanja trošarine označavaju se kontrolnim markicama i puštaju na tržište. Na proizvode koji se izvoze (uz postojanje for-

Tablica 3. Trošarine na duhanske proizvode

Oporezivi proizvodi (u kn)	Hrvatska		EU		
	MPC ^a (u kn)	Trošarine (% MPC-a)	EUR ^b	Minimalna trošarina u % od MPC-a	Raspson stopa u EU
cigarete (po paketiću):					
skupina A (popularna) 5,50	10	55,0		57% MPC-a	stare članice
skupina B (standardna) 6,40	14	45,7		i ≥ EUR 60/1000 kom.	49,6 (SE) – 63,4 (UK)
skupina C (ekstra) 10,90	19,5	55,9		ili ≥ EUR 95/1000	nove članice
					41,1 (LT) – 61,8 (MA)
duhan: 38,00 kn/kg			5 EUR/kg	30% ili 25 EUR/kg	stare članice (EUR/kg)
					27,3 (DE) – 165,7 (IE)
					nove članice
					14,0 (E) – 62,2 (MT)
cigare: 1,10 kn/kom.			po komadi:	5% ili	stare članice
			0,15	11 EUR/kg ili	(EUR/kg)
			0,03 ili	11 EUR /1000 kom. (0,01 po kom.)	14,0 (DE) – 210,3 (UK)
					nove članice
					9,0 (RO) – 159,8 (EST)
					u % od MPC
cigarilosi: 4,40 kn/paketiću od 20 kom. ili 0,22 kn/kom.)			na 1000 kom		stare članice
			150		5,0 (BE) – 27,6 (FR)
			30		nove članice
					5,0 (SI) – 25,0 (HU)

Izvor: European Commission, http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/indexs_en.htm
^a MPC – maloprodajna cijena; ^b 1 EUR= 7,5 kn.

malne procedure o izvozu) ne obračunava se trošarina jer će se ona obračunati i naplatiti u zemlji uvoznici.

Međutim, i unutar zemalja EU još postoji problem neusklađenosti i značajnih razlika u stopama i načinu oporezivanja koji proizlaze iz nacionalnih interesa (visina prikupljenih prihoda i zaštita vlastitog uzgoja duhana i proizvodnje duhanskih proizvoda). Većina sjevernih zemalja opredijelila se za primjenu posebne metode koja je izdašnija s gledišta ubranih prihoda, a time i uspješnija u suzbijanju potrošnje duhanskih proizvoda. U zemljama južnog dijela Europe češće se primjenjuje oporezivanje *ad valorem* metodom, pri čemu se štiti uzgoj jeftinog duhana malih proizvođača.²⁴

Međusobnim približavanjem cijena duhanskih proizvoda sprječavala bi se legalna (*bootlegging*) i nelegalna (*smuggling*) prekogranična prodaja. Legalna prodaja u zemljama EU pokriva prosječno 92% domaće potrošnje, dok krijumčarenje (neponderirani prosjek) u domaćoj potrošnji iznosi oko 8%. To je još izraženije u novim članicama. Krijumčarenje se proširilo do alarmantnih razmjera, posebno u baltičkim zemljama te Poljskoj, Bugarskoj i Rumunjskoj, gdje gotovo 20% potrošnje čine krijumčareni duhanski proizvodi. Problem će biti još veći nakon povećanja trošarine kako bi se zadovoljili kriteriji EU.

Problem ilegalne prodaje, krijumčarenja duhanskih proizvoda, a i porezne utaje koji muči zemlje EU postoji i u Hrvatskoj, čime se gubi velik dio proračunskih prihoda. Procjenjuje se da godišnje zbog krijumčarenja cigareta državni proračun gubi i do 400 milijuna kuna.

24 S. Cnossen, *How should Tobacco be Taxed in EU-Accession Countries?*
<http://www.CESifo.de>

Trošarine na alkohol i alkoholna pića

Oporezivanje alkohola i alkoholnih pića u Europskoj uniji

Oporezivanje alkohola i alkoholnih pića zajednički uređeno za zemlje EU primjenjuje se od 1. siječnja 1993. Prvom, tj. *Smjernicom 92/83/EEC*²⁵ o usklađivanju strukture trošarina na alkohol i alkoholna pića, te na alkohol koji je sastojak drugih proizvoda određuju se:

- vrste alkoholnih proizvoda koji se oporezuju (pivo, vino, fermentirani proizvodi koji nisu pivo ili vino, međuproizvodi i etilni alkohol sadržan u pićima)
- porezna osnovica
- mogućnost snižene stope za male neovisne pivarske proizvođače i male destilerije čija godišnja proizvodnja nije veća od 200.000 hektolitara
- mogućnost primjene snižene stope za određena pića
- posebni postupci oporezivanja za određena područja Španjolske

◆ ◆ ◆

25 *Council Directive 92/83/EEC on the harmonisation of the structure of excise duties on alcoholic beverages and alcohol contained in other products*, od 19. listopada 1992.

- dopuštenja izuzeća za neka pića u Ujedinjenom Kraljevstvu
- izuzeće od oporezivanja alkohola koji nije sastojak pića.

Temeljno je načelo oporezivanje alkohola sadržanoga u pićima, dok je etilni alkohol koji se rabi u prerađivačkoj i kemijskoj proizvodnji ili za medicinske potrebe izuzet od oporezivanja.

*Smjernicom 92/84/EEC*²⁶ o usklađivanju stopa poreza na alkohol i alkoholna pića utvrđene su minimalne stope za:

- *pivo*²⁷: 0,748 EUR po hektolitru (ovisno u koncentraciji sladovine) ili 1,87 EUR po hektolitru (ovisno o sadržaju alkohola)
- *vino i pjenušce*: 0 EUR
- *međuproizvode* (npr. desertna vina, likerska vina): 45 EUR po hektolitru i
- *čisti alkohol* sadržan u ostalim alkoholnim pićima: 550 EUR po hektolitru čistog alkohola.

Tom su smjernicom dopuštena izuzeća za neka područja Grčke, Italije i Portugala. Treba napomenuti kako su u trenutku stupanja na snagu Smjernice 92/84/EEC neke zemlje u svojim nacionalnim sustavima imale niže stope od minimalno propisanih²⁸, što je već u samom početku uzrokovalo velike razlike u stopama među zemljama, koje i danas postoje.

◆ ◆ ◆

26 *Council Directive 92/84/EEC on approximation of the rates of excise duties on alcohol and alcoholic beverages* od 19. listopada 1992.

27 Trošarina je različita i ovisi o nekoliko kriterija: 1. standardna – ovisi o koncentraciji ekstrakta u sladovini (*°Plato degree*) i koncentraciji alkohola u pivu, 2. snižena – za male proizvođače ovisno o količini proizvodnje, te na pivo s manje alkohola (*low alcohol*) (do 2,8%). Vina se također različito oporezuju ovisno o vrsti i proizvođaču.

28 Na pivo: Njemačka, Grčka, Francuska i Luksemburg, na žestoka pića: Grčka, Španjolska, Italija i Portugal.

Stope se preispituju i prema potrebi usklađuju svake dvije godine iako se u posljednje dvije godine razmatra mogućnost revizije svake četiri godine s obzirom na to da se u dvogodišnjem razdoblju ne mogu sagledati i analizirati svi elementi koji utječu na promjenu stopa. Prva revizija bila je 31. prosinca 1994, i njome su utvrđene još uvijek velike razlike u stopama, ali i relativna stagnacija stopa.

Sredinom 2004. godine Komisija Vijeća izradila je drugo izvješće o stopama trošarina na alkohol i alkoholna pića²⁹, u kojemu je razmotrila oporezivanje alkohola i alkoholnih pića u EU.

Analiza je obuhvatila četiri ključna pitanja: utjecaj oporezivanja na funkcioniranje unutarnjeg tržišta, konkurenciju među različitim vrstama pića, realnu vrijednost trošarina te utjecaj na ciljeve Ugovora o EU.

Otežavajuća okolnost za učinkovito funkcioniranje unutarnjeg tržišta još su uvijek velike razlike u visini stopa među zemljama koje potiču legalnu prekograničnu trgovinu, ali i nelegalnu, kao što je šverc ili krijumčarenje, što uzrokuje velik gubitak poreznih prihoda. Godine 1997. osnovano je posebno tijelo (The High Level Group on Fraud) koje je trebalo analizirati razmjere porezne utaje i cijelog sustava oporezivanja alkoholnih pića te predložiti rješenja, odnosno poboljšanja koja bi sustav oporezivanja učinila učinkovitijim. U izvješću iz 1998. godine procijenjeno je kako je na području oporezivanja alkohola i alkoholnih pića u cijelom EU u 1996. godini izgubljeno gotovo 1,5 mlrd. EUR poreznih prihoda (oko 8% ukupnih prihoda od tih trošarina). Najveći gubici prihoda zabilježeni su u zemljama s visokim poreznim opterećenjem.

29 *Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee, COM(2004)223 final, Brussels od 26. svibnja 2004.*

Kad je riječ o konkurenciji između različitih alkoholnih pića, općenito se čini da visina poreznog opterećenja, a time i cijena, bitno ne utječu na potrošnju nekog proizvoda. Odluka o izboru između različitih proizvoda ovisi o mnogim činiteljima kao što su regionalne razlike, tradicija u potrošnji i konzumiranju određenih pića, kulturološke navike te proizvodne mogućnosti određenih područja, ali, naravno, i o cijeni na koju utječe visina trošarina. U svakom slučaju, u zemljama gdje su trošarina visoke na odluku o potrošnji određenog proizvoda utjecat će cijena tog proizvoda.

Veći je problem realna vrijednost trošarina, koja je od uvođenja 1993. do 2004. godine zbog utjecaja inflacije ipak manja te se predlaže mogućnost 24-postotnog povećanja trošarina.

Uzimajući u obzir šire ciljeve Ugovora o EU, pri oporezivanju alkohola i alkoholnih pića nužno je sve više imati na umu i ciljeve zdravstvene i poljoprivredne politike iako neke članice pri određivanju svojih stopa još nisu potpuno uključile te ciljeve. Vezano za poljoprivrednu politiku, još je uvijek sporno pitanje oporezivanje vina. Dok zemlje koje su poznati proizvođači vina podržavaju primjenu nulte stope, one koje to nisu smatraju da bi ipak trebalo oporezivati i vino, barem nekom minimalnom stopom.

Sporno je i pitanje razlike u poreznom tretmanu stolnih vina i pjenušavih pića. Pjenušava se pića u nekim zemljama tradicionalno smatraju luksuznim proizvodima (npr. u Njemačkoj i Austriji) te su opterećena mnogo višom poreznom stopom. Razlike u definicijama proizvoda također utječu na različite kriterije pri oporezivanju.

Oporezivanje *piva* također se znatno razlikuje od zemlje do zemlje, ali i u pojedinim se zemljama primjenjuje velik broj stopa. Na visinu stopa također utječe i pivarska industrija te

su stope u zemljama veće pivarske proizvodnje (Irskoj, Njemačkoj, Belgiji) znatno niže.

Iako su od uvođenja trošarina uočeni određeni problemi bitnih promjena u strukturi trošarina nije bilo. Dvjesto posljednjim smjernicama, onom broj 2002/166/EC i 2002/167/EC od 18. veljače 2002, dopušta se primjena sniženih stopa za francuska prekomorska područja i za Portugal, za područje Madeire i Azora.

Oporezivanje alkohola i piva u Hrvatskoj

U desetogodišnjoj primjeni propisa o oporezivanju alkohola i alkoholnih pića te piva u Hrvatskoj nije bilo znatnijih promjena. Konceptija zakona te cilj i svrha oporezivanja ostali su isti, osim što se mijenjao iznos trošarine. Treba napomenuti da od početka 2002. godine provođenje postupka oporezivanja prelazi s Porezne uprave na Carinsku upravu, što je i sukladno postupku oporezivanja u EU.

U poreznom sustavu EU oporezivanje alkohola i piva određeno je jednim propisom, dok je u hrvatskom zakonodavstvu oporezivanje alkohola određeno Zakonom o posebnom porezu na alkohol (NN 136/02), a oporezivanje piva Zakonom o posebnom porezu na pivo (NN 136/02). Stoga ćemo u nastavku teksta prikazati oporezivanje svakog proizvoda posebno.

Trošarine na alkohol

Predmet oporezivanja je promet alkohola i alkoholnih pića. Alkoholom se smatra etilni alkohol dobiven vrenjem

određenih poljoprivrednih sirovina i etilni alkohol koji se dobiva od drugih sirovina. Alkoholnim pićima smatraju se pića koja sadržavaju više od 2% alkohola i koja su pakirana u bocama ili drugoj ambalaži te imaju naziv alkoholna pića, a nisu vina i piva (koje se oporezuje prema posebnom zakonu).

Porezni su obveznici pravne i fizičke osobe koje proizvode ili uvoze alkohol ili alkoholna pića. Vlasnici ili korisnici poljoprivrednog zemljišta ili stvari za proizvodnju alkoholnih pića mogu proizvesti alkohol ili alkoholna pića za vlastite potrebe i ne plaćaju trošarinu do proizvedenih 20 litara apsolutnog alkohola u godini po domaćinstvu (do 1. siječnja 2002. godine 40 litara). Na sve količine iznad propisanih, bez obzira je li riječ o vlastitij potrošnji ili o prodaji, plaćaju trošarinu.

Porezna osnovica je litra apsolutnog alkohola (1 a/a) sadržanoga u etilnom alkoholu, destilatima i alkoholnim pićima, a izražava se volumnim postocima mjerenim pri temperaturi od 20 °C.

Visina trošarine je 60,00 kuna po litri apsolutnog alkohola u piću i veća je nego što je bila u trenutku uvođenja trošarine (za domaća alkoholna pića), (tabl. 4).

Tablica 4. Trošarine na alkohol i alkoholna pića od 1994. do 2005.

Zakon o posebnom porezu na alkohol						
	NN 51/94	NN 141/98	NN 55/00	NN 67/01	NN 107/01	NN 136/02
Po litri apsolutnog alkohola u piću (u kn)					nadležnost Carinske uprave	pročišćeni tekst
	30 domaći	40	80	60	60	60
	60 uvozni					

Kao i u europskom zakonodavstvu, postoje porezna oslobođenja od plaćanja poreza kao što je oslobođenje pri izvozu, pri prometu između vlastitih skladišta poreznog obveznika,

ali i za alkohol koji se upotrebljava u farmaceutskoj, kozmetičkoj, prehrambenoj i sličnim proizvodnjama.

Trošarine na pivo

Trošarinom na pivo oporezuje se pivo proizvedeno u Hrvatskoj i pivo koje se uvozi, bez obzira na jačinu, vrstu, sastojke i druga obilježja. U Hrvatskoj se oporezuje i bezalkoholno pivo iako je ono u većini zemalja EU izuzeto od oporezivanja. Porezni obveznici su proizvođači i uvoznici piva. Pivari koji proizvode pivo iz vlastitog poljoprivrednog uzgoja ječma ne plaćaju porez ako proizvedu do 1500 litara u godini. Proizvodnja veća od te količine oporezuje se. Porez se plaća 200,00 kuna po hektolitr uvezenoga ili proizvedenog piva i 60,00 kuna po hektolitr u za bezalkoholno pivo. Trošarina na pivo gotovo se udvostručila od uvođenja do danas, a na bezalkoholno pivo 50% je veća negoli u trenutku uvođenja tog poreza. Uspoređujući visinu trošarine u Hrvatskoj s onom u zemljama EU, razvidno je da je samo u Danskoj i Nizozemskoj trošarina viša nego u Hrvatskoj. Visina poreznog opterećenja piva od samog je uvođenja trošarine, a posebice zbog povećavanja stope, izazivala nezadovoljstvo domaćih proizvođača. Grupacija piva, slada i hmelja pri Hrvatskoj gospodarskoj komori³⁰ predlagala je 2004. godine smanjenje trošarine te uvođenje diferenciranih stopa poreza za male pivovare do 200.000 hektolitara, procjenjujući da bi se time pokrenuli pozitivni trendovi u domaćoj proizvodnji i smanjio uvoz. Pretpostavilo se kako bi uz te uvjete domaća industrija piva dosegla razinu koju je imala prije posljednjeg povećanja posebnog poreza sa 120,00 kn/hl na 200,00 kn/hl, što bi rezultiralo i većim prilivom sredstava

u državni proračun od trošarina na pivo. Problem je i porast uvoza stranih robnih marki piva, a kao moguće rješenje naveli su izradu i usklađivanje domaće zakonodavne regulative s propisima EU, što bi domaćim proizvođačima pomoglo u jačanju njihove konkurentnosti.

Prema podacima Ministarstva financija RH, u prva dva mjeseca 2005. godine prihodi ostvareni od trošarina na pivo manji su 8,4% nego u istom razdoblju 2004. godine.

Tablica 5. Trošarine na pivo od 1994. do 2005.

Trošarine na pivo (u kn)	Zakon o posebnom porezu na pivo				
	NN 51/94	NN 139/97	NN 55/00	NN 107/01	NN 136/02
po hektolitr domaćega ili uvezenog piva				nadležnost Carinske uprave	pročišćeni tekst
domaće, uvezeno		80	120	200	200
domaće	80				
uvezeno	120				
bezalkoholno do 0,5% (vol./vol.) alkohola		40	60	60	60

Prihodi od trošarina na alkohol i pivo

U cijelom desetogodišnjem razdoblju prihodi od trošarina na alkohol i pivo u Hrvatskoj kontinuirano rastu (tabl. 4.2) i gotovo su četiri puta veći 2004. nego 1994. godine. U istom razdoblju udio u ukupno naplaćenim trošarinama nije se bitno promijenio, dok se u BDP-u gotovo udvostručio. Pri tome je značajniji prihod od trošarine na pivo, koji je u 2004. tri puta

veći od prihoda trošarina na alkohol. Međutim, u prva dva mjeseca 2005. godine ostvareni prihodi od trošarina znatno su manji od očekivanih. Osim trošarina na luksuzne proizvode, samo su trošarine na pivo (- 4,5%) i alkohol (- 3,3%) imale negativan međugodišnji rast (Ministarstvo financija, 2005). Pretpostavlja se da su uzroci niže naplate poreza od planirane nedovoljna kontrola naplate poreza te porezna utaja i nelegalni promet jeftinijih pića iz susjednih zemalja.

Prihodi od trošarina na alkohol u zemljama EU (tabl. 4.5) u 2001. godini iznosili su 25 mlrd. EUR, odnosno 0,3% BDP-a. Najveći iznos poreza prikupljen je u Ujedinjenom Kraljevstvu, te u Njemačkoj i Francuskoj. Prema udjelu prihoda u ukupnim trošarinama na prvom je mjestu Finska (31,3%) zatim Irska (24,3%) kao zemlje s gotovo najvišim poreznim opterećenjem alkoholnih pića u svijetu, a za njima slijede Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Iako ostvaruju visoke prihode od poreza upravo u zemljama s visokim poreznim opterećenjem najizraženiji su problemi gubitka prihoda zbog nelegalnih aktivnosti i porezne utaje. Prema izvješću (Tax and Customs Administration UC, 2003) za 2002. godinu, u Ujedinjenom Kraljevstvu naplaćeno je 6,9 mlrd. funta poreza, a istodobno je procijenjeni gubitak zbog porezne evazije 650 mil. funta ili gotovo 10%.

Zaključak

Oporezivanje alkohola i piva u Hrvatskoj načelno je sukladno oporezivanju u EU. Otvoreno je pitanje usklađivanje definicija oporezivih proizvoda s oporezivim proizvodima u EU sukladno Kombiniranoj nomenklaturi proizvoda (*The Combined*

Nomenclature of Goods)³¹. Definicija proizvoda bitna je kako bi se primjenjivale jednake stope, ali je važna i za ostale potrebe statističkih i carinskih službi. Unatoč naporima za usklađivanjem i u samom EU, definicija i jednak porezni položaj alkoholnih proizvoda još je uvijek pitanje koje nije dokraja riješeno. Najočitiiji problem odnosi se na razlike u definiranju ostalih fermentiranih pića (CN 2206) i žestokih pića (CN 2208).

Stopa trošarine na alkohol u Hrvatskoj u granicama je minimalno određene standardne stope u EU. U Hrvatskoj su od oporezivanja izuzeti mali poljoprivredni proizvođači, ali samo za alkoholna pića za vlastitu potrošnju, i to za količinu koja ne prelazi 20 litara a/a godišnje. Za male destilerije u EU čija godišnja proizvodnja nije veća od 10 hl čistog alkohola nije predviđeno izuzeće nego se primjenjuje snižena stopa koja ne može biti niža od 50% standardne stope.

Stopa trošarine na pivo znatno je viša od minimalno određene u EU. Od oporezivanja su izuzeti proizvođači vlasnici poljoprivrednog zemljišta koji se za proizvodnju koriste vlastitim uzgojenim ječmom, ali do 1.500 litara u godini. U EU, međutim, povlastica za male neovisne pivovare jest snižena stopa ako proizvedu godišnje do 200.000 hl piva. Snižena stopa ne može biti manja od 50% opće stope.

Gubitak poreznih prihoda zbog sive ekonomije jednako je velik problem i u Uniji i u Hrvatskoj. U postupku priprema za članstvo svakako će se trebati odrediti način povezivanja i uključivanja u sustav razmjene informacija između carinskih uprava zemalja EU, kao i u kompjuterski sustav za praćenje oporezivanja trošarinama.³²

31 *Council Regulation (EEC), No 2658/87 on the tariff and statistical nomenclature.*

32 *Decision on computerising the movement and surveillance of excisable products,* broj 1152/2003/EC od 16. lipnja 2003.

Tablica 6. Trošarina na pivo i alkoholna pića u Hrvatskoj i Europskoj uniji

	Hrvatska			EU	
	Osnovica	Visina poreza (u kn)	EUR	Minimalna trošarina ^a	Raspon stopa u EU
Pivo	hektolitar proizvedenoga ili uvezenog piva i piva koje se dobiva od koncentrata	200,00 kn/hl piva	26	standardna 0,748 EUR/hl ili 1,87 EUR/hl	0,79 (LU) – 68,4 (DK) 5,92 (PT) – 28,6 (FI)
		60,00 kn/hl bezalkoholnog piva (do 0,5% vol./vol.)	8	snižena iznad 50% standardne stope do 2,8% alkohola	0 (DK) – 2,96 (PT)
Alkohol	litra apsolutnog alkohola u etilnom alkoholu, destilatima i alkoholnim pićima pri temperaturi od 20 °C	60,00 kn/l a.a.	816 EUR/hl	550 ili 1000 EUR/hl čistog alkohola	645 (IT) – 5046 (FI)
		0,00 kn/l a.a. vina	0	0 EUR/hl	0 (8 zemalja) – 273 (IR)

^a Trošarina je različita i ovisi o nekoliko kriterija:

- standardna; ovisi o koncentraciji ekstrakta u sladovini (°Plato degree) i koncentraciji alkohola u pivu,
- snižena; za male proizvođače ovisi o količini proizvodnje, za pivo s manje alkohola (low alcohol), do 2,8%,
- vina se također različito oporezuju, ovisno o vrsti i proizvođaču.

Trošarine na energente i električnu energiju

Oporezivanje energenata i električne energije u Europskoj uniji

Smjernicama 92/81/EEC³³ i 92/82/EEC³⁴ te izmjenama sadržanim u Smjernici 94/74/EC od 31. prosinca 1994. u porezni sustav EU uvodi se oporezivanje mineralnih ulja. Smjernicama se određuju oporezivi proizvodi razvrstani sukladno *Kombiniranoj nomenklaturi proizvoda*, minimalne stope poreza, postupci oporezivanja te određena izuzeća. Oporezivi proizvodi obuhvaćaju naftu i naftne derivate, plinsko ulje, ke-rozin, ukapljeni naftni plin (LPG – *liquid petroleum gas*) i prirodni plin. Na visinu stopa utječe namjena proizvoda, odnosno činjenica je li riječ o industrijskoj ili komercijalnoj te o poslovnoj, javnoj ili privatnoj uporabi. Visina stope također je uvje-

- 33 Smjernica o usklađivanju strukture trošarina na mineralna ulja (*Council Directive on the harmonisation of excise duties on mineral oils*) broj 92/81/EEC od 19. listopada 1992.
- 34 Smjernica o usklađivanju stopa trošarina na mineralna ulja (*Council Directive 92/82/EEC on the approximation of the rates of excise duties on mineral oils*) broj 92/81/EEC od 15. studenoga 1992.

tovana ekološkim razlozima pri čemu se ekološki prihvatljivi proizvodi te proizvodi iz ekološki prihvatljivih izvora oporezuju nižim stopama.

Nova tzv. energetska *Smjernica 2003/96/EC* od 1. siječnja 2004.³⁵ zamjenjuje prethodne smjernice i u njoj se proširuje obuhvat oporezivih proizvoda na sve energente uključujući ugljen, koks, prirodni plin i električnu energiju. Sustav određuje minimalne stope pri čemu je bitno služe li energenti kao pogonsko gorivo ili kao sredstvo za grijanje. Cilj oporezivanja su poboljšanja u funkcioniranju unutarnjeg tržišta te smanjivanje konkurencije između naftnih derivata i ostalih energenata. U suglasju s ciljevima Zajednice i *Protokola iz Kyota*, podupire se efikasnije iskorištavanje energije, smanjivanje ovisnosti o uvozu energenata te kontrola i ograničavanje emisije plinova koji uzrokuju efekt staklenika. Također je u interesu zaštite okoliša dopušteno zemljama članicama uvođenje određenih poreznih pogodnosti onima koji u svom poslovanju provode posebne mjere za smanjenje negativnih efekata staklenika.

Smjernicom 2003/96/EC uređuje se oporezivanje energenata i električne energije kada se rabe kao pogonsko gorivo ili sredstvo za grijanje, ali ne kada se iskorištavaju kao sirovina u kemijskim ili metalurškim procesima. Pri tome je bitno spomenuti i *Smjernicu 95/60/EC*³⁶ te Odluku 2001/574/EC³⁷,

- 35 Smjernica o preustroju sustava zajednice o oporezivanja energenata i električne energije (*Council Directive on restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity*) broj 2003/96/EC od 27. listopada 2003.
- 36 Smjernica o fiskalnom označavanju plinskog ulja i kerozina broj 95/60/EC (*Council Directive on fiscal marking of gas oils and kerosene*) od 27. studenoga 1995.
- 37 Odluka o fiskalnom označavanju plinskog ulja i kerozina broj 2001/574/EC (*Commission Decision of 13 July 2001 establishing a common fiscal marker for gas oils and kerosene (notified under document number C(2001) 1728*).

koje određuju fiskalne oznake za plinsko ulje i kerozin kako bi se spriječila porezna evazija i poboljšalo funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

Smjernica 2003/96/EC određuje sljedeće minimalne stope za pogonsko gorivo, gorivo za industrijsku ili komercijalnu upotrebu, gorivo za grijanje ili električnu energiju.

Tablica 7. Trošarine na motorno gorivo (u EUR)

Pri temperaturi od 15 °C	Minimalne stope		
	do 31. prosinca 2003.	od 1. siječnja 2004.	od 1. siječnja 2010.
Benzin (1000 l)	337	421	421
Bezolovni benzin (1000 l)	287	359	359
Dizel (1000 l)	245	302	330
Kerozin (1000 l)	245	302	330
Ukapljeni naftni plin (1000 l)	100	125	125
Prirodni plin	100 (1000 kg)	2,6 (GJ)	2,6 (GJ)

Zemlje članice moraju uskladiti visine svojih stopa s minimalno propisanim, pri čemu gornja granica nije određena i svaka zemlja može autonomno uvoditi i više stope.

Do 1. siječnja 2012. godine Vijeće bi trebalo, na prijedlog Komisije, razmotriti mogućnost povećanja minimalne stope na plinsko ulje od 1. siječnja 2013.

Direktiva dopušta članicama primjenu diferenciranih stopa za komercijalnu i nekomercijalnu uporabu plinskog ulja kao pogonskoga goriva, uz uvjet da stope na plinsko ulje kao komercijalno pogonsko gorivo nisu ispod nacionalne razine opozivanje koje je bilo na snazi 1. siječnja 2003.

Različite stope omogućuju članicama smanjenje jaza između visine trošarine na nekomercijalni tekući plin i nafte za pogon automobila sve dok nema ekoloških ili drugih razloga za

nižu stopu koja se primjenjuje na plinsko ulje korišteno kao automobilsko gorivo.

Tablica 8. Trošarine na gorivo za industrijske i komercijalne namjene (u EUR)

Pri temperaturi od 15 °C	Minimalne stope	
	do 31. prosinca 2003.	od 1. siječnja 2004.
Dizel (1000 l)	18	21
Kerozin (1000 l)	18	21
Ukapljeni naftni plin (1000 l)	36	41
Prirodni plin	36 (1000 kg)	0,3 (Gj)

Gorivo za industrijske i komercijalne namjene rabi se u:

- poljoprivredi, hortikulturi, ribarstvu, šumarstvu
- industrijskim postrojenjima
- industrijskim postrojenjima u graditeljstvu i javnim radovima
- za službena terenska vozila koja prometuju izvan javnih cesta.

Tablica 9. Trošarine na gorivo za grijanje i električnu energiju (u EUR)

Pri temperaturi od 15 °C	Minimalne stope		
	do 31. prosinca 2003.	od 1. siječnja 2004.	od 1. siječnja 2010.
Dizel (1000 l)	18	21	21
Teško loživo ulje (1000 kg)	13	15	15
Kerozin (1000 l)	0	0	0
Ukapljeni naftni plin (1000 l)	0	0	0
Prirodni plin (Gj)	–	0,15	0,3
Ugljen i koks (Gj)	–	0,15	0,3
Električna energija (mWh)	–	0,5	1,0

Primjena snižene stope od 10 EUR/1000 l za plinsko ulje za grijanje koja je dopuštena članicama od 1. siječnja 2003. primjenjuje se do 1. siječnja 2007.

Primjena različitih stopa

Različite stope primjenjuju se u zemljama članicama pod isključivo fiskalnim nadzorom u ovim slučajevima:

- kada su izravno povezane s kvalitetom proizvoda
- kada ovise o količini potrošenih energenata i električne energije namijenjenih grijanju
- za lokalni javni promet (uključujući i promet taksija), zbrinjavanje otpada, oružane snage i javnu administraciju, invalidne osobe, hitnu službu
- uz primjenu različitih stopa ovisno o tome je li riječ o profitnoj ili neprofitnoj djelatnosti.

Izuzeto od oporezivanja

- energenti i električna energija koja se iskorištava za proizvodnju električne energije
- energenti koji se isporučuju kao gorivo za potrebe zračne navigacije, osim za privatne sportsko-rekreacijske namjene
- energenti koji se isporučuju kao gorivo za potrebe navigacije unutar sustava voda zajednice, uključujući ribarstvo, osim za privatnu namjenu.

Članice mogu ograničiti primjenu posljednjih dvaju izuzetaka u sustavu međunarodnog prometa i prometa među članicama. Stoga za sav zračni promet unutar zemalja ili između dvije članice za koji bi morao biti potpisan bilateralni ugo-

vor može se primijeniti niža stopa od minimalno utvrđene u smjernici.

Zemlje članice mogu, između ostaloga, primijeniti ova potpuna ili djelomična izuzeća pri oporezivanju na:

- energente koji se koriste u pilot-projektima za tehnološki razvoj ekološki prihvatljivih proizvoda
- biogorivo
- energiju dobivenu iz solarnih izvora, djelovanjem vjetra, plimno-osečnih utjecaja, geotermalnih izvora, biomase³⁸ ili otpada
- energente i električnu energiju koja se iskorištava za prijevoz robe i putnika u željezničkom, tramvajskom i autobusnom prometu
- energente koje se rabe kao gorivo u plovidbi na unutarnjim plovnim putovima (uključujući ribarstvo), ali ne za privatne sportsko-rekreacijske svrhe
- prirodni plin i ukapljeni naftni plin koji je pogonsko gorivo.

U smjernici se uzima u obzir konkurencija među različitim sektorima te se omogućuje primjena mjera kojima bi se ublažile razlike u poreznom opterećenju između energetski intenzivnih sektora³⁹ i/ili sektora koji provode politiku zaštite okoliša ili poboljšavaju efikasnost iskorištenja energenata.

Članicama je također omogućen povrat poreza (djelomični ili potpuni) onim poslovnim subjektima koji ulažu u raci-

38 Biomasa su biorazgradivi elementi proizvoda, otpada ili poljoprivrednih proizvoda (uključivši one biljnog ili životinjskoga podrijetla), proizvodi šumarske i s njom povezane industrije te biorazgradivi elementi industrijskoga i javnog otpada.

39 Energetski intenzivni sektori su oni u kojima utrošak energenata ili električne energije iznosi najmanje 3% vrijednosti proizvodnje ili plaćeni iznos poreza na energente najmanje 5% dodane vrijednosti.

onalizaciju korištenja energije. Taj povrat može biti 100-postotni ako je riječ o energetski intenzivnim sektorima, te do 50-postotni u ostalim sektorima.

Prijelazno razdoblje

Za pojedine zemlje u kojima postoji značajna razlika između nacionalnih stopa i minimalno propisanih odobrava se prijelazno razdoblje u kojemu se trebaju postupno smanjivati postojeće razlike. U onim zemalja gdje te razlike nisu veće od 3% stope će se usklađivati tek nakon završetka prijelaznog razdoblja.

Bez obzira na prijelazno razdoblje članice mogu do 31. prosinca 2006. primjenjivati stope koje odstupaju od onih što ih određuje smjernica, do kada će Vijeće razmotriti stanje te predložiti potrebne promjene.

Nadalje, bez obzira na posebne prijelazne odredbe, članicama koje imaju specifičnih problema s primjenom minimalnih stopa dopušteno je prijelazno razdoblje do 1. siječnja 2007. kako ne bi bila ugrožena politika cijena u tim zemljama.

Ionako velike razlike u stopama trošarina na energente u zemljama EU postaju još veće pristupanjem novih članica. Detaljnom studijom *Posljedice oporezivanja energenata u proširenoj Europskoj uniji*⁴⁰ analizira se kako će primjena minimalnih stopa na energente u novim članicama utjecati na poreznu politiku proširene Unije te kako će pridonijeti provođenju zajedničke ekološke politike. *Općim modelom izravnavanja GEM-E3*⁴¹ ocjenjuje se provedba politike oporezivanja energenata koja utječe na ekonomsku politiku, sustav uporabe i

40 The European Commission *Impact of energy taxation in the enlarged European Union, evaluation with GEM-E3 Europe*, srpanj 2005.

41 GEM-E3, *general equilibrium model*: opći model izravnanja.

iskorištavanja energenata te na ekološku politiku pojedine zemlje te na odnose među zemljama EU. Zaključuje se kako je poreznom politikom nužno utjecati na ponašanje pri uporabi energenata za čije je ostvarenje potrebna bolja harmonizacija među zemljama.

Oporezivanje naftnih derivata u Hrvatskoj

Porezom na naftne derivate u Hrvatskoj oporezuju se:

- motorni benzini (MB-98, MB-86, BMB-95 i BMB-91) i ostale vrste olovnih i bezolovnih benzina neovisno o oktanskoj vrijednosti i komercijalnom nazivu
- dizelska goriva (D-1, D-2 i D-3) i ostale vrste dizelskih goriva neovisno o komercijalnom nazivu
- eurodizel – dizelsko gorivo obojeno plavom bojom,
- ulje za loženje ekstralako i lako specijalno (EL i LS)
- sve vrste ulja za loženje, lakoga, srednjega i teškoga
- ukapljeni naftni plin (LPG)⁴²
- mlazno gorivo i zrakoplovni benzin
- sve vrste petroleja.

42 Ukapljeni naftni plin je smjesa propana i butana, za koju se upotrebljava i naziv autoplin jer može služiti kao pogonsko gorivo za automobile. Autoplin je alternativno gorivo koje je trenutno najekonomičnije, a ujedno i udovoljava ekološkim zahtjevima. Plinovita goriva imaju brojne prednosti u usporedbi s tekućima, pogotovo u odnosu prema krutim gorivima: pri izgaranju ne ostavljaju krute ostatke ni pepeo, manje su količine štetnih otpadnih plinova, bolje se miješaju sa zrakom, jednostavnija je izvedba plinskih ložišta, lakša je regulacija izgaranja itd.

Porezni obveznici posebnog poreza na naftne derivate jesu proizvođač i uvoznik naftnih derivata te nadležno tijelo državne uprave za robne zalihe.

Posebni porez na naftne derivate plaća se po litri derivata pri temperaturi 15 °C ili po kilogramu neto težine derivata. Od uvođenja trošarine 1994. godine visina poreza mijenjala se nekoliko puta.

Tablica 10. Stope trošarina na naftne derivate u Hrvatskoj od 1994. do 2005.

Trošarina po litri (u kn)	1.7.1994. – 1.1.1998	1.1.1998. – 1.7.1999.	1.7.1999. – 31.5.2000.	1.6. – 20.10.2000.	21.10.2000. – 31.12.2001.	Od 1.1. 2002.
	NN 51/94	NN 54/97	NN 67/99	NN 55/00	NN 101/00	NN 27/01
motorni benzin (MB-98 i MB-86)	1,90	1,90	2,10	3,50	2,90	2,40
bezolovni motorni benzini (BMB-98, BMB-95 i BMB-91)	1,60	1,60	1,80	3,00	2,40	1,90
dizelska goriva (D-1, D-2 i D-3)	1,40	1,40	1,60	2,10	1,50	1,00
eurodizel obojen plavom bojom				0,00	0,00	0,00
ulje za loženje ekstralako i lako specijalno (EL, LS)	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
Trošarina po kilogramu neto težine (u kn)						
sve vrste ulja za loženje, lakoga, srednjega i teškoga	(mazut) 0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ukapljeni naftni plin	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
mlazno gorivo i zrakoplovni benzin	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sve vrste petroleja	0,00	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40

Promjene visine stopa najveće su pri oporezivanju benzina i dizelskih goriva. U 2000. godini gotovo su za 50% veće nego u godini uvođenja 1994.

Eurodizel – dizelsko gorivo obojeno plavom bojom može se stavljati u promet na benzinskim postajama ili drugim maloprodajnim mjestima za prodaju naftnih derivata. Rabi se samo za pogon poljoprivrednih strojeva komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava upisanih u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava (čl. 13. Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu), te za pogon ribarskih plovila i strojeva koja se rabe u akvakulturi, u količinama nužnim za obavljanje djelatnosti. Pri kupovini dizelskoga goriva obojenoga plavom bojom korisnik koji je fizička osoba obvezna je prodavatelju, uz *knjižicu goriva za poljoprivrednike* odnosno *knjižicu goriva za ribolov i akvakulturu* predložiti i osobnu iskaznicu, a pravna osoba ovlaštenu izjavu u ime i za račun tvrtke za koju kupuje gorivo. Prodavalac je obvezan u knjižice upisivati količine kupljenoga goriva te voditi evidenciju o kupcima.

Kao što se dizelsko gorivo obojeno plavom bojom smije koristiti samo za navedene namjene, tako se ulje za loženje (ekstralako i lako specijalno) ne smije rabiti za pogon motornih vozila, vozila na motorni pogon, plovila ili drugih motora. Ono se smije prodavati samo u posebnim skladištima te se također vode evidencije o kupcima i prodanim količinama.

Prihodi od trošarina na naftne derivate

Prihodi od trošarina na naftne derivate (tabl. 4.3.) u apsolutnom iznosu kontinuirano rastu od 1994. do 2000. godine, kada imaju i najveći (60-postotni) udio u ukupno naplaćenim trošarinama i u BDP-u (3%). Razlog tome je činjenica da su u 2000. godini, iako samo u razdoblju od četiri mjeseca, primjenjivane najviše stope na benzin i dizelsko gorivo u desetogodišnjem razdoblju, koje su u odnosu prema prethodnoj, 1999. godini povećane gotovo 70%. U 2001. te ponovo u 2002. godini stope se snižavaju do današnje razine te su u tom razdoblju i prihodi u apsolutnom iznosu približno podjednaki. Promatrajući udjele u ukupnim trošarinama (40,4%) te u BDP-u (1,5%) u 2005. (plan), zabilježen je pad, pri čemu visina udjela ima najnižu vrijednost u posljednjih deset godina. S obzirom na to da trošarine na naftne derivate imaju najveći udio u ukupnim trošarinama, razumljiv je i njihov najveći utjecaj na ukupno prikupljene trošarine.

Jednako kao u Hrvatskoj, i u zemljama EU trošarine na mineralna ulja (podaci za 2001) najvažniji su izvor prihoda u ukupnim trošarinama. U 2001. godini u 15 starih članica EU naplaćeno je 240 mlrd. EUR od trošarina pri čemu trošarine na mineralna ulja čine 66% ukupno naplaćenih trošarina. Gotovo četvrtina ukupnih trošarina u EU naplaćena je u Ujedinjenom Kraljevstvu, četvrtina u Njemačkoj, a slijede Francuska (14%) i Italija (13,5%). Istodobno, Ujedinjeno Kraljevstvo i Njemačka imaju najviše stope na benzin i dizelske proizvode.

Zaključak

Od 2004. godine u sustav oporezivanja energenata u EU osim mineralnih ulja uključuje se ugljen, koks i električna energija. Cilj oporezivanja i tih energenata na jedinstvenom tržištu bio je smanjivanje, a tijekom vremena i uklanjanje poremećaja u tržišnoj konkurenciji između naftnih derivata i drugih energenata. Sustav oporezivanja naftnih derivata u Hrvatskoj zahtijevat će najveće prilagodbe, i to ponajprije od obuhvata oporezivih proizvoda koji će trebati proširiti i na ostale energenta koji se oporezuju u EU, do usklađivanja kriterija za oporezivanje pojedinih proizvoda. Mineralna ulja namijenjena grijanju oslobođena su poreza, dok se stope u Hrvatskoj ne razlikuju u smislu uporabe mineralnih ulja. Ukapljeni naftni plin bez obzira na namjenu – kao i ostala mineralna ulja – oporezuje se znatno nižim stopama od minimalnih koje predviđa pravna stečevina EU, a ista se razina stopa primjenjuju na domaće i uvozne proizvode. Problem znatnih neusklađenosti stopa u novim članicama nastoji se prevladati omogućivanjem prijelaznih razdoblja nakon čijih se isteka stope moraju uskladiti s minimalno propisanim. Za energente to je dosta dugo razdoblje, u nekim slučajevima i do 2012. godine, kako bi se pojedine zemlje mogle postupno pripremiti na višu razinu poreznog opterećenja. Kako za druge zemlje, i za Hrvatsku bi povećanje trošarina na naftne derivate moglo znatno utjecati na sve ostale gospodarske aktivnosti te u tom smislu treba razmotriti što bi veće porezno opterećenje značilo i za građanstvo.

Tablica 11. Visina trošarina na naftne derivate u Hrvatskoj i u Europskoj uniji

Hrvatska		EU	
Porezna osnovica (u kn)	EUR na 1000 litara	Minimalna trošarina na 1000 litara (EUR)	Raspon stopa u EU
Motorni benzin (MB-98 i MB-86) i ostale vrste olovnih benzina 2,40 kn/l	324,3	421	337 (Grčka) – 813,4 (Ujedinjeno Kraljevstvo)
Motorni benzin-- bezolovni (BMB-98, BMB-95 i BMB-91) 1,90 kn/l	250	359	287,5 (Estonija) – 726,4 (Ujedinjeno Kraljevstvo)
Dizelsko gorivo (D-1, D-2, D-3) i sve vrste toga goriva 1,00 kn/l	135	302	245 (Grčka) – 771 (Ujedinjeno Kraljevstvo)
Ulje za loženje (EL i LS) 0,30 kn/l	41		
	EUR na 1000 kilograma		
Ukapljeni naftni plin 0,10 kn/kg	13,5	125 pogonsko gorivo 41 ind. i komerc. uporaba	0 (Belgija, Finska) – 467 (Danska)
Sve vrste petroleja 1,40 kn/kg	189,2	0 za grijanje	

Literatura

- European commission, *Excise Duty Tables, Part I - Alcoholic Beverage [online]*. Available from: http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/indexs_en.htm
- European commission, *Excise Duty Tables, Part II - Energy products and electricity [online]*. Available from: http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/indexs_en.htm
- European Commission, 2005. *Excise Duty Tables, Part III-Manufactured Tobacco [online]*. Available from: [http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/indexs_en.htm].
- Merriam-Webster, 2002. *Webster's Third New International Dictionary*. Springfield: Merriam-Webster Inc.
- Ministarstvo financija, 1998. *Godišnje izvješće Ministarstva financija 1994-1997*. Zagreb: Ministarstvo financija.
- Ministarstvo financija, 2004. *Godišnje izvješće Ministarstva financija 2002/2003*. Zagreb: Ministarstvo financija.
- Ministarstvo financija, 2005. *Mjesečni statistički prikaz Ministarstva financija*, br. 113 i 118 Zagreb: Ministarstvo financija.
- OECD, 2002. *Revenue statistics 1965-2001*. Paris: OECD.
- Zakon o posebnom porezu na alkohol, NN 136/02. Zagreb: Narodne novine.
- Zakon o posebnom porezu na pivo, NN 136/02. Zagreb: Narodne novine.

Tablice

1. Trošarine na duhanske proizvode

Tablica 1.1.

Pregled propisa koji uređuju oporezivanje duhanskih proizvoda u Europskoj uniji

Tablica 1.2.

Trošarine na duhanske proizvode (cigarete, cigare, cigarilose) u Europskoj uniji (15 starih članica)

Tablica 1.3.

Trošarine na duhanske proizvode (cigarete, cigare, cigarilose) u Europskoj uniji (deset novih članica od svibnja 2004. i dvije zemlje kandidatkinje: Bugarska i Rumunjska) i u Hrvatskoj

Tablica 1.4.

Trošarine na duhanske proizvode (fino rezani duhan za ručnu izradu cigareta, ostali duhan za pušenje) u Europskoj uniji (15 starih članica)

Tablica 1.5.

Trošarine na duhanske proizvode (fino rezani duhan za ručnu izradu cigareta, ostali duhan za pušenje) u Europskoj uniji (10 novih članica od svibnja 2004. i dvije zemlje kandidatkinje: Bugarska i Rumunjska) i Hrvatskoj

Tablica 1.1. Pregled smjernica koje uređuju oporezivanje duhanskih proizvoda u Europskoj uniji

Propis		Datum stupanja na snagu	Datum primjene u zemljama članicama	Objavljeno
(engleski)	(hrvatski)			
Council Directive on the approximation taxes on cigarettes 92/79/EEC	Smjernica Vijeća o usklađivanju poreza na cigarete	19. 10. 1992.	1. 1. 1993.	Official Journal L 316. od 31. 10. 1992.
Council Directive on the approximation taxes of taxes on manufactured tobacco other than cigarettes 92/80/EEC	Smjernica Vijeća o usklađivanju poreza na proizvodni duhan	19. 10. 1992.	1. 1. 1993.	Official Journal L 316. od 31. 10. 1992.
Council Directive on taxes other than turnover taxes which affect the consumption of manufactured tobacco 95/59/EC	Smjernica Vijeća o porezima koji nisu porezi na promet, a utječu na potrošnju proizvodnog duhana	27. 11. 1995.	6. 12. 1995.	Official Journal L 291. od 6. 12. 1995.
Council Directive amending Directive 92/79/EEC, Directive 92/80/EEC and Directive 95/59/EC 1999/81/EC	Smjernica Vijeća o izmjenama i dopunama Smjernice 92/79/EEC, Smjernice 92/80/EEC i Smjernice 95/59/EC	29. 7. 1999.	11. 8. 1999.	Official Journal L 211/47 od 11. 8. 1999.
Council Directive amending Directive 92/79/EEC, Directive 92/80/EEC and Directive 95/59/EC 2002/10/EC	Smjernica Vijeća o izmjenama i dopunama Smjernice 92/79/EEC, Smjernice 92/80/EEC i Smjernice 95/59/EC	12. 2. 2002.	10. 3. 2002.	Official Journal L 46/26 od 16. 2. 2002.
Council Directive amending Directive 92/79/EEC and 92/80/EEC, in order to authorise the French Republic to prolong the application of lower rates of tobacco products for consumption in Corsica 2003/117/EC	Smjernica Vijeća o izmjenama i dopunama Smjernice 92/79/EEC i Smjernice 92/80/EEC kojom se dopušta Francuskoj proizužetak primjene niže stope na duhanske proizvode na Korzici	5. 12. 2003.	20. 12. 2003.	Official Journal L 333/49 od 20. 12. 2003.

Tablica 1.2. Trošarine na duhanske proizvode u EU-15

	Cigarete		Cigare i cigarilosi		
	Cjelokupna minimalna trošarina (posebna + <i>ad valorem</i>) u % maloprodajne cijene bez PDV-a	Ukupan porez (posebna + <i>ad valorem</i> + PDV) u % maloprodajne cijene	Posebna, iskazana: a) po kg b) po broju proizvoda	<i>Ad valorem</i> : u % od maloprodajne cijene	
Minimalni iznos ^a	57% maloprodajne cijene i ≥ EUR 60/1000 kom. ili ≥ EUR 95/1000 ^b		a) 11 EUR/kg ili b) 11 EUR/ /1000 komada ^c	5% maloprodajne cijene	
				bez PDV-a	svi porezi uključeni
Austrija	58,70	75,37	32,7	13,00	29,67
Belgija	57,63	74,35		5,00	22,36
Njemačka	60,73	74,52	14,00	1,40	15,19
Danska	56,05	76,05	26,61	10,00	30,00
Grčka	57,50	72,75		26,00	41,25
Španjolska	57,80	71,59		12,50	26,29
Finska	57,57	75,60		22,00	40,03
Francuska	64,00	80,39	89,00	27,57	43,96
Ujedinjeno Kraljevstvo	63,41	79,30	210,36		14,89
Irski	61,00	78,36	196,41		17,36
Italija	58,50	75,17		23,00	39,67
Luksemburg	58,31	69,02		5,00	15,71
Nizozemska	57,09	73,06		5,00	20,97
Portugal	61,61	77,57		12,00	27,97
Švedska	49,59	69,59	62,02		20,00

^a Usvojen 19. listopada 1992. Smjernice 92/79/EEC i 92/80/EEC (zadnja promjena 2002/10/EC).

^b čl. 1. Direktive 2002/10/EC

^c čl. 2. Direktive 2002/10/EC

Izvor: European Commission, 2005

Tablica 1.3. Trošarine na cigarete i cigarilose u novim članicama, Bugarskoj, Rumunjskoj i Hrvatskoj

	Cigarete		Cigare i cigarilosi		
	Cjelokupna minimalna trošarina (posebna + ad valorem) u % maloprodajne cijene bez PDV-a	Ukupan porez (posebna + ad valorem + PDV) u % maloprodajne cijene	Posebna, iskazana a) po kg b) po broju proizvoda	Ad valorem: u % maloprodajne cijene	
Minimalni iznos ^a	57% maloprodajne cijene i ≥ EUR 60/1000 kom. ili ≥ EUR 95/1000 ^b		a) 11 EUR/kg ili b) 11 EUR/ 1000 komada ^c	5% maloprodajne cijene	
				bez PDV-a	svi porezi uključeni
Cipar	59,05	72,09	69,50		13,04
Češka	44,81	60,80	13,92	5,00	20,98
Estonija	51,67	64,70	159,78		15,25
Mađarska	54,08	74,08		25,00	45,00
Latvija	41,10	60,25	16,48	N/A	
Litva	45,65	60,90	11,01		15,25
Malta	60,82-61,83	76,07-77,08	14,49		18,00
Poljska	54,27	73,76	30,71		18,03
Slovenija	57,10	58,94		5,00	21,67
Slovačka	46,00	61,97	34,93		
Bugarska	(s filtrom) 47,73 (bez filtra) 27,27	43,94-64,39	138,04		16,67
Rumunjska	47,28	66,28	9,00		
Hrvatska	45,71 ^d	63,74	cigare 147 EUR/1000 kom.	cigarilosi	30 EUR/1000 kom.

^a čl. 1. Dir. 2002/10/EC; ^b čl. 2. Dir. 2002/10/EC; ^c Izračunato za popularnu skupinu cigareta, cijena 14,00 kn.; ^d Usvojen 19. listopada 1992. Smjernica 92/79/EEC i 92/80/EEC (zadnja promjena 2002/10/EC).

Napomena: Posebnu trošarinu na cigare i cigarilose po kilogramu obračunavaju Cipar i Litva, a na 1000 komada Češka, Danska, Njemačka, Latvija, Malta, Poljska, Slovačka, Švedska, Bugarska i Rumunjska.

Izvor: European Commission, 2005

Tablica 1.4. Trošarine na fino rezani duhan za ručnu izradu cigareta i ostali duhan za pušenje u EU-15

	Fino rezani duhan za ručnu izradu cigareta			Ostali duhan za pušenje		
	Posebna, iskazana po kilogramu	Ad valorem: u % maloprodajne cijene		Posebna, iskazana po kilogramu	Ad valorem: u % maloprodajne cijene	
Minimalni iznos ^a	32 EUR/kg	36 % maloprodajne cijene		20 EUR/kg	20 % maloprodajne cijene	
		bez PDV-a	svi porezi		bez PDV-a	svi porezi
Austrija		47,00	63,67		34,00	50,67
Belgija		37,55	54,91		37,55	54,91
Njemačka	30,55	17,94	31,73	14,49	12,76	26,55
Danska	60,82		20,00	54,10		20,00
Grčka		59,00	74,25		59,00	74,25
Španjolska		37,50	51,29		22,50	36,29
Finska	3,62	50,00	68,03	3,62	48,00	66,03
Francuska		58,57	74,96		52,42	68,81
Ujedinjeno Kraljevstvo	150,20		14,89	92,48		14,89
Irski	165,74		17,36	136,26		17,36
Italija		54,00	70,67		54,00	70,67
Luksemburg		36,00	46,71		36,00	46,71
Nizozemska	28,13	14,60	30,57	28,13	14,60	30,57
Portugal		36,00	51,97		36,00	51,97
Švedska	69,78		20,00	69,78		20,00

^aUsvojen 19. listopada 1992. Smjernica 92/80/EEC (zadnja promjena 2002./10/EC, čl. 2).

Napomena: Posebnu trošarinu na ostali duhan za pušenje po kilogramu obračunavaju Cipar, Češka, Litva, Latvija, Malta, Slovačka i Rumunjska.

Izvor: European Commission, 2005

Tablica 1.5. Trošarine na fino rezani duhan za ručnu izradu cigareta i ostali duhan za pušenje u novim članicama, Bugarskoj, Rumunjskoj i Hrvatskoj

	Fino rezani duhan za ručnu izradu cigareta			Ostali duhan za pušenje		
	Posebna, iskazana po kilogramu	<i>Ad valorem:</i> u % maloprodajne cijene		Posebna, iskazana po kilogramu	<i>Ad valorem:</i> u % maloprodajne cijene (bez PDV-a)	
Minimalni iznos ^a	29 EUR/kg	36% maloprodajne cijene		20 EUR/kg	20% maloprodajne cijene	
		bez PDV-a	svi porezi		bez PDV-a	svi porezi
Cipar	34,75		13,04	34,75		13,04
Češka	18,98	7,00	22,98	18,98	7,00	22,98
Estonija	15,34	N/A	15,25	15,34	N/A	15,25
Mađarska		47,00	67,00		25,00	45,00
Latvija	31,46	N/A		19,48	N/A	15,25
Litva	32,15		15,25	32,15		
Malta	64,51		18,00	20,77		18,00
Poljska	10,66	19,39	37,42		50,00	68,03
Slovenija	31,98	0	16,67	19,98	20,00	36,67
Slovačka	33,69			33,69		
Bugarska	23,01	10,00	26,67			
Rumunjska	17,00	19,00		17,00		19,00
Hrvatska	5 EUR/kg			5 EUR/kg		

^a Usvojen 19. listopada 1992. Smjernica 92/80/EEC (zadnja promjena 2002/10/EC, čl. 2).

Napomena: Posebnu trošarinu po kilogramu obračunavaju Češka, Cipar, Litva, Latvija, Malta, Slovačka, Bugarska i Rumunjska.

Izvor: European Commission, 2005

2. Trošarine na alkohol i pivo

Tablica 2.1.

Prihodi od trošarina na alkohol i alkoholna pića u Europskoj uniji

Tablica 2.2.

Trošarine na vino u Europskoj uniji (10 novih članica od svibnja 2004. i dvije zemlje kandidatkinje: Bugarska i Rumunjska)

Tablica 2.3.

Trošarine na vino u Europskoj uniji (15 starih članica)

Tablica 2.4.

Trošarine na pivo u Europskoj uniji (10 novih članica od svibnja 2004. i dvije zemlje kandidatkinje: Bugarska i Rumunjska)

Tablica 2.5.

Trošarine na pivo u Europskoj uniji (15 starih članica)

Tablica 2.6.

Trošarina na najkonzumiranija pića (u EUR)

Tablica 2.1. Prihodi od trošarina na alkohol i alkoholna pića u EU-15 i Hrvatskoj 2001. godina

	Prihodi (u mil. EUR) ^a	Udio u DBP-u (u %)
Belgija	573	0,23
Danska	580	0,33
Njemačka	3.450	0,17
Grčka	269	0,21
Španjolska	1.091	0,17
Francuska	2.578	0,18
Irska	809	0,71
Italija	746	0,06
Luksemburg	30	0,14
Nizozemska	846	0,20
Austrija	296	0,14
Portugal	247	0,20
Finska	1.300	0,96
Švedska	1.230	0,50
Ujedinjeno Kraljevstvo	11.169	0,70
EU 15	25.216	0,29
Hrvatska	99	0,45

^a U prihode nije uključen porez na dodanu vrijednost.

Izvor: Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee, COM(2004)223 final, Brussels, 26. svibnja 2004.

Tablica 2.2. Trošarine na vino u novim članicama, Bugarskoj, Rumunjskoj i Hrvatskoj

	Stolno vino	Pjenušac	Stolno vino-pjenušac (ne prelazi 8,5% alkohola)
	Standardna		Snižena
Minimalni iznos ^a	0 EUR/hl ^b	0 EUR/hl ^b	0 EUR/hl ^b
Bugarska	0	0	
Cipar	0	0	
Češka	0	73,37	
Estonija	66,47	66,47	20,77
Mađarska	3,15	35,91	
Latvija	46,19	46,19	
Litva	43,45	43,45	11,59
Malta	0	0	
Poljska	29,75	29,75	
Rumunjska	0	42,00	
Slovenija	0	0	
Slovačka	0	58,15	41,19
Hrvatska	0		

^a Usvojen 19. listopada 1992. (DIR.92/84EEC).

^b čl. 5. Direktive.

Izvor: European Commission, 2005

Tablica 2.3. Trošarine na vino u EU-15

	Stolno vino	Pjenušac	Stolno vino-pjenušac (ne prelazi 8,5% alkohola)
	Standardna		Snižena
Minimalni iznos ^a	0 EUR/hl ^b	0 EUR/hl ^b	0 EUR/hl ^b
Austrija	0	144,00	72,00
Belgija	47,10	161,13	14,87
Njemačka	0	136,00	51,00
Danska	94,92 -142,04	142,04 - 189,16	60,59 – 107,71
Grčka	0	0	
Španjolska	0	0	0
Finska	212,00	212,00	4,54 – 152,00
Francuska	3,40	8,40	
Ujedinjeno Kraljevstvo	231,97	312,96	71,49– 236,55
Irska	273,00	546,01	90,98
Italija	0	0	
Luksemburg	0	0	
Nizozemska	59,02	201,24	29-38
Portugal	0	0	
Švedska	243,04	243,04	0,00-169,6

^a Usvojen 19. listopada 1992. (DIR.92/84EEC).

^b čl. 5. Direktive.

Izvor: European Commission, 2005

Tablica 2.4. Trošarine na pivo u novim članicama, Bugarskoj, Rumunjskoj i Hrvatskoj

Minimalni iznos ^a	Standardna stopa		Snižena stopa	
	0,748 EUR/hl, jače od 0,5% vol./vol.	1,87 EUR/hl za količinu alkohola u gotovom proizvodu	Mali proizvođači čija je godišnja proizvodnja do 200.000 hl (do 50% standardne stope)	Pivo s udjelom do 2,8% alkohola
Bugarska	0,54			
Cipar		4,79		
Češka	0,75		0,4-0,7	
Estonija		3,52	1,76	
Mađarska	1,65			
Latvija		2,03	1,01	
Litva		1,88		
Malta	0,75		0,37	0,19
Poljska	1,50			
Rumunjska	0,55		0,47-0,49	
Slovenija		6,98		
Slovačka		1,21	0,89	
Hrvatska	200 KN/hl 26 EUR			60 KN/hl 7,9 EUR

^a Usvojen 19. listopada 1992. (DIR.92/84/EEC).

Izvor: European Commission, 2005

Tablica 2.5. Trošarine na pivo u EU-15

Minimalni iznos ^a	Standardna stopa		Snižena stopa	
	0,748 EUR/hl, jakosti preko 0,5% vol./vol.	1,87 EUR/hl za količinu alkohola u gotovom proizvodu	Mali proizvođači čija je godišnja proizvodnja do 200.000 hl (do 50% standardne stope)	Pivo s udjelom do 2,8% alkohola
Austrija	2,08		1,25-1,67	
Belgija	1,71		1,48-1,68	
Njemačka	0,787		0,4-0,6	
Danska	3,64-68,7		2,2-3,06	
Grčka	1,13		0,57	
Španjolska	0,81			0,5-1,2% 0 1,2-2,8% 2,45
Finska		19,45	9,7-17,5	0,5-2,8% 1,68
Francuska		2,60		0,5-2,8% 1,30
Ujedinjeno Kraljevstvo		17,87		0,5-1,2% 0
Irska		19,87		
Italija	1,59			
Luksemburg	0,79		0,40-0,44	
Nizozemska	5,50-31,40		5,50-29,05	
Portugal	7,76-21,75	6,19	3,88-10,88	0,5-1,2% 3,10
Švedska		16,18		

^a Usvojen 19. listopada 1992. (DIR.92/84/EEC).

Izvor: European Commission, 2005

Tablica 2.6. Trošarine na najkonzumiranija pića (u EUR)

Zemlja	Pivo ^a	Stolno vino ^b	Pjenušavo vino ^c	Meduproizvodi ^d	Žestoko piće ^e
Belgija	0,21	0,33	1,13	0,69	4,65
Češka	0,09	0	0,51	0,51	2,33
Danska	0,47	0,66	0,99	0,99	5,66
Njemačka	0,10	0	0,95	1,07	3,65
Estonija	0,18	0,47	0,47	0,72	2,60
Grčka	0,14	0	0	0,31	2,54
Španjolska	0,10	0	0	0,35	2,07
Francuska	0,13	0,02	0,06	1,50	4,06
Irska	0,99	1,91	3,82	2,77	10,99
Italija	0,17	0	0	0,35	1,80
Cipar	0,24	0	0	0,32	1,68
Latvija	0,09	0,32	0,32	0,75	2,37
Litva	0,10	0,30	0,30	0,47	2,60
Luksemburg	0,10	0	0	0,47	2,91
Mađarska	0,21	0,02	0,25	0,36	2,12
Malta	0,09	0	0	0,33	6,53
Nizozemska	0,25	0,41	1,41	0,72	4,97
Austrija	0,26	0	1,01	0,51	2,80
Poljska	0,19	0,21	0,21	0,42	2,70
Portugal	0,15	0	0	0,36	2,47
Slovačka	0,15	0	0,41	0,41	1,70
Slovenija	0,35	0	0	0,45	1,98
Finska	1,43	1,65	1,65	4,94	14,13
Švedska	0,81	1,70	1,70	3,25	15,41
UK	0,97	1,77	1,54	2,36	8,72
Minimalne stope	0,0935	0	0	0,315	1,54

^a 1l jakosti 5%.

^b butelja od 7dl do 15% jakosti.

^c butelja od 7dl do 15% jakosti.

^d butelja od 7dl do 22% jakosti.

^e butelja od 7dl do 40% jakosti.

Izvor: www.shelburne.butterworths.co.uk/irishtaxdirect/

3. Trošarine na energente

Tablica 3.1.

Trošarine na benzin

Tablica 3.2.

Trošarine na dizelska goriva

Tablica 3.3.

Trošarine na kerozin

Tablica 3.4.

Trošarine na teška ulja

Tablica 3.5.

Trošarine na tekući ukapljeni plin

Tablica 3.6.

Trošarine na prirodni plin

Tablica 3.7.

Trošarine na ugljen i koks u EU

Tablica 3.8.

Trošarine na električnu energiju u EU

Tablica 3.1. Trošarine na benzin

	Benzin	Bezolovni benzin	PDV (u %)
Minimalni iznos ^a	421 EUR/1000 l	359EUR/1000 l	
Austrija	489 – 504	417 – 432	20
Belgija	551,8	592,2 – 607,1	21
Njemačka	721	654,5 – 669,8	16
Danska	595,9	509,3	25
Grčka	337	296 – 316	18 – 19
Španjolska	428,8	395,7 – 426,9	16
Finska	587,6 – 614,1	587,6 – 614,1	22
Francuska	639,6	589,2 – 639,6	19,6
Irska	553,0	442,7 – 547,8	21
Italija	564	564	20
Luksemburg	494,2	442,1	15
Nizozemska	744	668,1	19
Portugal	546,7	522,6	19
Švedska	626,9	375,5 – 552,7	25
Cipar	347,2	303,7	15
Češka	433,6	374,5	19
Estonija	421,7	287,5	18
Mađarska	454,0	420,3 – 454,0	25
Latvija	421,0	287,7	18
Litva	421,2	287,0	18
Malta	358,6	309,7	18
Poljska	418,7	377	22
Slovenija	421	365,9	20
Slovačka	449,2	386,8	19
Bugarska	253,1	253,1	20
Rumunjska	369,6	327,3	19
Ujedinjeno Kraljevstvo	813,4	681,7 – 726,4	17,5
Hrvatska	324,3	256,8	22

^a Usvojen 27. listopada 2003. Smjernica 2003/96/EC.

Izvor: European Commission, 2005

- za Hrvatsku preračunato po tečaju 1 EUR=7,4 kn
- uključene Bugarska i Rumunjska kao zemlje kandidatkinje

Tablica 3.2. Trošarine na dizelska goriva

	Kao pogonsko gorivo	Za industrijsku i komercijalnu uporabu	Za grijanje	
			Poslovna uporaba	Neposlovna uporaba
Minimalni iznos ^a	302 EUR/1000 l	21 EUR/1000 l	21 EUR/1000 l	21 EUR/1000 l
Austrija	302,0 – 317,0	302,0 – 317,0	98,0	98,0
Belgija	367,9 – 382,8	21,0 – 21,0	17,1 – 18,5	17,1 – 18,5
Njemačka	470,4 – 485,7	255,6	53,17	61,35
Danska	405,09	405,09	405,09	405,09
Grčka	245	245		245
Španjolska	293,86	84,71	84,71	84,71
Finska	319,4 – 345,9	70,6	70,6	70,6
Francuska	416,9	56,6	56,6	56,6
Irska	368,05	47,36	47,36	47,36
Italija	413,0	120,96	403,0	403,0
Luksemburg	265,4	21,0	0	0
Nizozemska	364,9 – 374,9	46,6	46,6	46,6
Portugal	308,3	76,1	89,7	89,7
Švedska	403,7 – 466,2	370,4	370,4	370,4
Cipar	248,5	196,4	196,4	196,4
Češka	314,7	314,7	314,7	314,7
Estonija	245,4	44,1	44,1	44,1
Mađarska	345,2 – 365,5	345,2	345,2	345,2
Latvija	245,7	21,0	21,0	21,0
Litva	245,2	245,2	21,0	21,0
Malta	245,5	24,2 – 245,5	246,5	245,5
Poljska	260,8 – 291,1	260,8 – 291,1		
Slovenija	305,3	152,7	53,3	53,3
Slovačka	361,8	164,8	361,8	361,8
Bugarska	202,0	202,0	202,0	202,0
Rumunjska	259,9	259,9	259,9	259,9
Ujedinjeno Kraljevstvo	681,7 – 771,0	75,6	75,6	75,6
Hrvatska	135,1			

^a Usvojen 27. listopada 2003. Smjernica 2003/96/EC.

Tablica 3.3. Trošarine na kerozin

	Kao pogonsko gorivo	Za industrijsku i komercijalnu uporabu	Za grijanje	
			Poslovna uporaba	Neposlovna uporaba
Minimalni iznos ^a	302 EUR/1000 l	21 EUR/1000 l	0 EUR/1000 l	0 EUR/1000 l
Austrija	317,0 – 325,0	317,0 – 325,0	317,0 – 325,0	317,0 – 325,0
Belgija	580,4	21,0	18,0	18,0
Njemačka	654,5	654,5	654,5	654,5
Danska	405,1	405,1	280,8	280,8
Grčka	245,0	245,0	245,0	245,0
Španjolska	315,8	315,8	78,8	78,8
Finska	319,4	59,6	59,6	59,6
Francuska	416,9	25,4	56,6	56,6
Irska	368,1	31,8	31,8	31,8
Italija	337,5	101,3	337,5	337,5
Luksenburg	302,0	21,0	RDC ^b	RDC
Nizozemska	364,9	46,6	46,6	46,6
Portugal	302,0	302,0	108,5	108,5
Švedska	403,7 – 466,2	370,4	370,4	370,4
Cipar	248,5	196,4	196,4	196,4
Češka	314,7	314,7	314,7	314,7
Estonija	302,2	302,2	302,2	302,2
Mađarska	454,0	454,0	454,0	454,0
Latvija	245,7	21,0	21,0	21,0
Litva	245,2	245,2	245,2	245,2
Malta	245,5	245,5	245,5	245,5
Poljska	417,6	417,6	417,6	417,6
Slovenija	302,0	151,0	52,1	52,1
Slovačka	361,8			
Bugarska	179,9	179,0	179,0	179,0
Rumunjska	375,9	375,9	375,9	375,9
Ujedinjeno Kraljevstvo	771,0	75,5	0	0
Hrvatska	0			

^a Usvojen 27. listopada 2003. Smjernica 2003/96/EC.^b RDC, franc. *Redevance de contrôle* = troškovi kontrole.

Tablica 3.4. Trošarine na teška ulja

	Za grijanje		PDV (u %)
	Poslovna uporaba	Neposlovna uporaba	
Minimalni iznos ^a	15 EUR/1000 kg	15 EUR/1000 kg	
Austrija	60,0	60,0	20,0
Belgija	15,0	15,0	21,0
Njemačka	25,0	25,0	16,0
Danska	319,9	319,9	25,0
Grčka	19,0	19,0	19,0
Španjolska	14,4	14,4	16,0
Finska	59,6	59,6	22,0
Francuska	18,5	18,5	19,6
Irska	15,0	15,0	13,5
Italija	128,3	128,3	20,0
Luksemburg	15,0	15,0	15,0
Nizozemska	32,5	32,5	19,0
Portugal	15,0	15,0	12,0
Švedska	389,9	389,9	25,0
Cipar	15,3	15,3	15,0
Češka	14,9	14,9	19,0
Estonija	15,0	15,0	18,0
Mađarska	15,9	15,9	25,0
Latvija	14,9	14,9	18,0
Litva	15,1	15,1	15,0
Malta	13,9	13,9	18,0
Poljska	13,8	13,8	22,0
Slovenija	55,0	55,0	20,0
Slovačka	19,9	19,9	19,0
Bugarska	12,8	12,8	20,0
Rumunjska	6,8	6,8	19,0
Ujedinjeno Kraljevstvo	69,8	69,8	5 – 17,5
Hrvatska	0		22,0

^a Usvojen 27. listopada 2003. Smjernica 2003/96/EEC.

Tablica 3.5. Trošarine na tekući ukapljeni plin

	Kao pogonsko gorivo	Za industrijsku i komercijalnu uporabu	Za grijanje	
			Poslovna uporaba	Neposlovna uporaba
Minimalni iznos ^a	125 EUR/1000 kg	41 EUR/1000 kg	0 EUR/1000 kg	0 EUR/1000 kg
Austrija	261,0	261,0	43,0	43,0
Belgija	0	41,0	17,1 – 17,4	17,14 – 17,4
Njemačka	180,3	180,3	46,6	60,6
Danska	467,7	467,7	356,0	356,0
Grčka	100,0	0,3	13,0	13,0
Španjolska	125,0	57,5	0	0
Finska	0	0	0	0
Francuska	107,6	46,8	0	0
Irska	125,0	41,0	41,0	41,0
Italija	284,8	189,9	189,9	189,9
Luksemburg	101,6	37,2	0	0
Nizozemska	96,2	182,4	182,4	182,4
Portugal	102,0	–	7,5	7,5
Švedska	149,5	319,9	319,9	319,9
Cipar	126,9	0	0	0
Češka	124,4	40,8	0	0
Estonija	100,3	100,3	–	–
Mađarska	194,5	42,7	0	0
Latvija	127,3	127,3	0	0
Litva	125,1	125,1	0	0
Malta	–	34,9	34,9	34,9
Poljska	183,3	–	0	0
Slovenija	134,3	64,2	36,3	36,9
Slovačka	194,6	194,6	0	0
Bugarska	173,8	173,8	173,8	173,8
Rumunjska	128,3	128,3	113,5	113,5
Ujedinjeno Kraljevstvo	130,3	0	0	0
Hrvatska	13,3	–	–	–

^a Usvojen 27. listopada 2003. Smjernica 2003/96/EEC.

Tablica 3.6. Trošarine na prirodni plin

	Kao pogonsko gorivo	Za industrijsku i komercijalnu uporabu	Za grijanje	
			Poslovna uporaba	Neposlovna uporaba
Minimalni iznos ^a	2,6 EUR/GJ	0,3 EUR/GJ	0,15 EUR/GJ	0,3 EUR/GJ
Austrija	0,1	0,1	0,1	0,1
Belgija	0	0	0	0
Njemačka	3,9	3,9	1,1	1,5
Danska	9,4	9,4	6,9	6,9
Grčka	–	–	–	–
Španjolska	–	–	–	–
Finska	0,5	0,5	0,5	0,5
Francuska	2,0	0,3	0,3	0
Irska	–	–	–	–
Italija	–	–	–	–
Luksemburg	0	0	0	0
Nizozemska	0,01 – 0,15	0,01 – 0,15	0,01 – 0,15	0,01 – 0,15
Portugal	2,6	–	–	–
Švedska	3,07	6,07	6,07	6,07
Cipar	2,6	2,6	2,6	2,6
Češka	5,6	0,7	0	0
Estonija	–	–	–	–
Mađarska	0,1	0,1	0,21	–
Latvija	–	–	–	–
Litva	0	0	0	0
Malta	0	0,1	0,1	0,1
Poljska	0	0	0	0
Slovenija	0,03	0,03	0,03	0,03
Slovačka	2,5	2,5	0	0
Bugarska	–	–	–	–
Rumunjska	1,6	–	–	–
Ujedinjeno Kraljevstvo	130,5	0	0	0
Hrvatska	–	–	–	–

^a Usvojen 27. listopada 2003. Smjernica 2003/96/EEC.

Tablica 3.7. Trošarine na ugljen i koks

	Za grijanje		PDV (u %)
	Poslovna uporaba	Neposlovna uporaba	
Minimalni iznos ^a	0,15 EUR/GJ	0,3 EUR/GJ	
Austrija	1,7	1,7	20
Belgija	0,3	0,3	21
Njemačka	0	0	16
Danska	8,3	8,3	25
Grčka	–	–	19
Španjolska	–	–	16
Finska	1,8	1,8	22
Francuska	0	0	19,6
Irska	0,2	0,3	13,5
Italija	–	–	20
Luksemburg	0	0	12
Nizozemska	0,5	0,5	19
Portugal	0,2	–	19
Švedska	10,1	10,1	25
Cipar	0,3	0,3	15
Češka	0	0	19
Estonija	0,3	0,3	18
Mađarska	–	–	15
Latvija	–	–	18
Litva	0	0	18
Malta	0,2	0,2	18
Poljska	0	0	22
Slovenija	1,3 – 1,6	1,3– 1,6	20
Slovačka	–	–	19
Bugarska	–	–	20
Rumunjska	–	–	19
Ujedinjeno Kraljevstvo	0	0	5 – 17,5

^a Usvojen 27. listopada 2003. Smjernica 2003/96/EC.

Tablica 3.8. Trošarine na električnu energiju

	Poslovna uporaba	Neposlovna uporaba	PDV (u %)
Minimalni iznos ^a	0,15 EUR/MWh	1 EUR/MWh	
Austrija	0,02	0,02	20
Belgija	0	0	21
Njemačka	12,3	20,5	16
Danska	89,5	80,8	25
Grčka	–	–	19
Španjolska	–	–	16
Finska	4,5	7,4	22
Francuska	0	0	19,6
Irska	–	–	13,5
Italija	–	–	20
Luksemburg	0,3 – 2,4	0,3 – 2,4	6
Nizozemska	0,0005 – 0,07	0,001 – 0,07	19
Portugal	–	–	19
Švedska	28,1	28,1	25
Cipar	0	0	15
Češka	0	0	19
Estonija	–	–	18
Mađarska	0,8	–	25
Latvija	–	–	18
Litva	0	0	18
Malta	0,2	0,2	18
Poljska	4,6	4,6	22
Slovenija	0	0	20
Slovačka	–	–	19
Bugarska	–	–	20
Rumunjska	0,1	0,3	19
Ujedinjeno Kraljevstvo	0	0	5 – 17,5

^a Usvojen 27. listopada 2003. Smjernica 2003/96/EC.

4. Prihodi od trošarina

Tablica 4.1.

Prihodi od trošarina na duhanske proizvode u Hrvatskoj (1994-2005)

Tablica 4.2.

Prihodi od trošarina na alkohol i pivo u Hrvatskoj (1994-2005)

Tablica 4.3.

Prihodi od trošarina na naftne proizvode u Hrvatskoj (1994-2004)

Tablica 4.4.

Prihodi od trošarina u Hrvatskoj (1994-2005)

Tablica 4.5.

Prihodi od trošarina u Europskoj uniji

Tablica 4.1. Prihodi od trošarina na duhanske proizvode u Hrvatskoj (1994-2005)

(U mil. kn)	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Plan 2005.
Prihodi od trošarina na duhanske proizvode	881	1,759	2,040	2,000	1,983	1,970	2,073	2,099	2,193	2,349	2,431	2,528
Prihodi od trošarina na duhan, alkohol, naftu	1,755	4,768	5,192	5,184	5,608	5,848	7,379	7,034	6,475	6,675	6,706	6,767
Ukupne trošarine	1,814	4,960	5,391	5,405	5,897	6,161	7,673	7,698	7,474	7,851	7,942	8,227
Ukupni porezni prihodi državnog proračuna	22,378	26,505	28,530	31,776	40,328	38,318	39,939	47,274	42,810	45,281	47,150	50,498
BDP (tekuće cijene)	87,441	98,382	107,981	123,812	137,604	141,579	152,519	165,640	179,390	193,067	207,082	219,098
Udio trošarina na duhanske proizvode (u %)												
U ukupne tri trošarine	50,2	36,9	39,3	38,6	35,4	33,7	28,1	29,8	33,9	35,2	36,3	37,4
U ukupnim trošarinama u RH	48,6	35,5	37,8	37,0	33,6	32,0	27,0	27,3	29,3	29,9	30,6	30,7
U ukupnim poreznim prihodima državnog proračuna	3,9	6,6	7,2	6,3	4,9	5,1	5,2	4,4	5,1	5,2	5,2	5,0
U BDP-u	1,0	1,8	1,9	1,6	1,4	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2

Izvor: Ministarstvo financija (1994-1997, 2002-2003).

Mjesečni statistički prikaz MF-a broj 118, kolovoz 2005.

Tablica 4.2. *Prihodi od trošarina na alkohol i pivo u Hrvatskoj (1994-2005)*

(U mil. kn)	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Plan 2005.
Trošarine na alkohol	75	184	198	177	177	168	256	276	239	234	231	231
Trošarine na pivo	129	266	262	279	278	277	417	465	713	746	718	682
Ukupno alkohol i pivo	204	450	460	456	455	445	673	741	952	980	949	913
Prihodi od trošarina na duhan, alkohol, naftu	1,755	4,768	5,192	5,184	5,608	5,848	7,379	7,034	6,475	6,675	6,706	6,767
Ukupne trošarine	1,814	4,960	5,391	5,405	5,897	6,161	7,673	7,698	7,474	7,851	7,942	8,227
Ukupni porezni prihodi državnog proračuna	22,378	26,505	28,530	31,776	40,328	38,318	39,939	47,274	42,810	45,281	47,150	50,498
BDP (tekuće cijene)	87,441	98,382	107,981	123,812	137,604	141,579	152,519	165,640	179,390	193,067	207,082	219,098
Udio trošarina na alkohol i pivo (u %)												
U ukupnim trima trošarinama	11,6	9,4	8,9	8,8	8,1	7,6	9,1	10,5	14,7	14,7	14,2	13,5
U ukupnim trošarinama u RH	11,2	9,1	8,5	8,4	7,7	7,2	8,8	9,6	12,7	12,5	12,0	11,1
U ukupnim poreznim prihodima državnog proračuna	0,9	1,7	1,6	1,4	1,1	1,2	1,7	1,6	2,2	2,2	2,0	1,8
U BDP-u	0,2	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4

Izvor: *Godišnje izvješće Ministarstva financija (1994-1997, 2002-2003). Mjesečni statistički prikaz MF-a broj 118, kolovoz 2005.*

Tablica 4.3. Prihodi od trošarina na naftne derivate u Hrvatskoj (1994-2005)

(U mil.kn)	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Plan 2005.
Prihodi od trošarina na naftne proizvode	670	2.559	2.692	2.728	3.170	3.433	4.633	4.194	3.330	3.346	3.326	3.326
Prihodi od trošarina na duhan, alkohol, naftu	1.755	4.768	5.192	5.184	5.608	5.848	7.379	7.034	6.475	6.675	6.706	6.767
Prihodi ukupnih trošarina	1.814	4.960	5.391	5.405	5.897	6.161	7.673	7.698	7.474	7.851	7.942	8.227
Ukupni porezni prihodi državnog proračuna	22.378	26.505	28.530	31.776	40.328	38.318	39.939	47.274	42.810	45.281	47.150	50.498
BDP (tekuće cijene)	87.441	98.382	107.981	123.812	137.604	141.579	152.519	165.640	179.390	193.067	207.082	219.098
Udio trošarina na naftne proizvode (u %)												
U ukupne tri trošarine	38,2	53,7	51,8	52,6	56,5	58,7	62,8	59,6	51,4	50,1	49,6	49,2
U ukupnim trošarinama u HR	36,9	51,6	49,9	50,5	53,8	55,7	60,4	54,5	44,6	42,6	41,9	40,4
U ukupnim poreznim prihodima državnog proračuna	3,0	9,7	9,4	8,6	7,9	9,0	11,6	8,9	7,8	7,4	7,1	6,6
U BDP-u	0,8	2,6	2,5	2,2	2,3	2,4	3,0	2,5	1,9	1,7	1,6	1,5

Izvor: Godišnje izvješće Ministarstva financija (1994-1997, 2002-2003).

Mjesečni statistički prikaz MF-a broj 118, kolovoz 2005.

Tablica 4.4. Prihodi od trošarina u Hrvatskoj (1994-2004)

(U mil. Kn)	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Plan 2005.
1. Trošarine na duhanske proizvode	881	1.759	2.040	2.000	1.983	1.970	2.073	2.099	2.193	2.349	2.431	2.528
2. Trošarine na alkohol i pivo	204	450	460	456	455	445	673	741	952	980	949	913
3. Trošarine na naftne derivate	670	2.559	2.692	2.728	3.170	3.433	4.633	4.194	3.330	3.346	3.326	3.326
Ukupne trošarine (1+2+3)	1.755	4.768	5.192	5.184	5.608	5.848	7.379	7.034	6.475	6.675	6.706	6.767
Sve trošarine	1.814	4.960	5.391	5.405	5.897	6.161	7.673	7.698	7.474	7.851	7.942	8.227
Ukupni porezni prihodi državnog proračuna	22.378	26.505	28.530	31.776	40.328	38.318	39.939	47.274	42.810	45.281	47.150	50.498
BDP (tekuće cijene)	87.441	98.382	107.981	123.812	137.604	141.579	152.519	165.640	179.390	193.067	207.082	219.098
Udio u ukupnim poreznim prihodima	8,1	18,7	18,9	17,0	14,6	16,1	19,2	16,3	17,5	17,3	16,8	16,3
Udio u BDP-u	2,1	5,0	5,0	4,4	4,3	4,4	5,0	4,6	4,2	4,1	3,8	3,8

Izvor: Godišnje izvješće Ministarstva financija (1994-1997, 2002-2003).

Mjesečni statistički prikaz MF-a broj 118, kolovoz 2005.

Tablica 4.5. Prihodi od trošarina u Europskoj uniji

	U milijunima EUR					U % u ukupnim trošarinama				U % u BDP		
	BDP	ukupno	naftni derivati	duhan. proizv.	alkohol. pića	naftni derivati	duhan. proizv.	alkohol. pića	naftni derivati	duhan. proizv.	alk. pića	ukupno
Belgija	254,282	5,235	3,387	1,275	573	64,7	24,4	10,9	1,33	0,50	0,23	2,06
Danska	177,840	4,418	2,819	1,019	580	63,8	23,1	13,1	1,58	0,57	0,33	2,48
Njemačka	2,071,200	54,806	39,331	12,025	3,450	71,8	21,9	6,3	1,90	0,58	0,17	2,65
Grčka	130,927	4,558	2,283	2,006	269	50,1	44,0	5,9	1,74	1,53	0,21	3,48
Španjolska	651,641	15,340	9,450	4,798	1,091	61,6	31,3	7,1	1,45	0,74	0,17	2,35
Francuska	1,463,722	33,549	22,780	8,190	2,578	67,9	24,4	7,7	1,56	0,56	0,18	2,29
Irska	114,479	3,326	1,375	1,142	809	41,3	34,3	24,3	1,20	1,00	0,71	2,91
Italija	1,220,147	32,602	24,412	7,444	746	74,9	22,8	2,3	2,00	0,61	0,06	2,67
Luksemburg	21,510	974	597	347	30	61,3	35,6	3,1	2,78	1,61	0,14	4,53
Nizozemska	429,172	7,746	5,223	1,677	846	67,4	21,6	10,9	1,22	0,39	0,20	1,80
Austrija	211,857	4,406	2,876	1,234	296	65,3	28,0	6,7	1,36	0,58	0,14	2,08
Portugal	122,978	3,575	2,228	1,100	247	62,3	30,8	6,9	1,81	0,89	0,20	2,91
Finska	135,791	4,152	2,264	588	1,300	54,5	14,2	31,3	1,67	0,43	0,96	3,06
Švedska	244,905	6,577	4,540	807	1,230	69,0	12,3	18,7	1,85	0,33	0,50	2,69
Ujedinjeno Kraljevstvo	1,596,986	59,113	35,454	12,489	11,169	60,0	21,1	18,9	2,22	0,78	0,70	3,70
EU-15	8,847,436	240,377	159,019	56,141	25,216	66,2	23,4	10,5	1,80	0,63	0,29	2,72
Hrvatska*	29,608	951	567	280	100	54,5	27,3	9,6	2,5	1,3	0,4	4,20

* Preračunano po tečaju 1 EUR = 7,4 kn; Trošarina na alkohol sadrži i trošarinu na pivo.

Izvor: Report from the Commission to the council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee, COM (2004)223 final, Brussels, 26. svibnja 2004.

Bilješka o autorici

Danijela Kuliš, ekonomistica, zaposlena u Institutu za javne financije. Autorica je brojnih članaka iz područja poreznog sustava objavljenih u časopisima, publikacijama i knjigama te u leksikografskim izdanjima. Urednica je nekoliko stručnih izdanja Instituta za javne financije. Područja njenog stručnog interesa obuhvaćaju porezni sustav, posebice posebne poreze, troškove oporezivanja, usklađivanje hrvatskoga poreznog sustava sa zahtjevima Europske unije te položaj umjetnika i umjetničkih djelatnosti u poreznom sustavu.

IZDAVAČI

*Institut za javne financije, Zagreb, Katančićeva 5, Hrvatska
www.ijf.hr, e-mail: ured@ijf.hr*

*Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb, Medveščak 10
www.fes.hr, e-mail: feszg@email.htnet.hr*

UREDNIŠTVO

*Institut za javne financije
10000 Zagreb, Katančićeva 5, Hrvatska, p.p. 320;
tel.: (+385 1) 48 86 444; 48 19 363;
fax: (+385 1) 48 19 365*

ZA IZDAVAČE

*Katarina Ott
Mirko Hempel*

GLAVNA UREDNICA

Katarina Ott

LEKTURA

Zlata Babić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE OVITKA

Zlatko Guzmić

GRAFIČKA PRIPREMA I TISAK

Gipa d.o.o., Zagreb, Magazinska 11, Hrvatska

NAKLADA

2500 primjeraka

Zaklada Friedrich Ebert je najstarija politička zaklada u Njemačkoj. Zagrebački ured Zaklade Friedrich Ebert otvoren je 1996. godine. Između 2000. i 2005. bio je regionalni ured odgovoran za projekte u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Od početka 2005. godine ured Zaklade Friedrich Ebert u Zagrebu odgovoran je za projekte na području Republike Hrvatske.

Ciljevi i aktivnosti:

Doprinos stvaranju preduvjeta za uključenje Hrvatske u strukture Europske unije, jačanje demokratskih ustanova i snaga, rasprava o koncepcijama privrednih i društvenih reformi, potpora međuetničkom pomirenju, promicanje struktura i organizacija za razvoj aktivnog i pluralističkog civilnog društva, unapređivanje organizacije i kompetentnosti sindikata i dr.

Dodatne informacije dostupne su na Internet stranici: <http://www.fes.hr>

Institut za javne financije, osnovan 1970, javna je ustanova koja se bavi istraživanjem, prije svega ekonomskih tema važnih za gospodarski rast i razvoj, tranziciju ka tržišnom gospodarstvu i udovoljavanje europskim integracijskim zahtjevima. U širem kontekstu ekonomike javnog sektora u Institutu se trajno istražuju teme poput transparentnosti, odgovornosti i participacije, poreznog sustava, troškova oporezivanja, progresivnosti oporezivanja, fiskalnog federalizma, mirovinskog sustava i sustava socijalne skrbi, javnog duga, neslužbenoga gospodarstva, državne intervencije, izravnih stranih ulaganja, financiranja znanosti i visokog školstva, te odnosa izvršne i zakonodavne vlasti u proračunskom procesu.

Više informacija o Institutu za javne financije možete naći na web-stranicama Instituta: <http://www.iff.hr>

ISBN 953-6047-65-9

9 789536 1047659